

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 20.— Din
za inozemstvo 30.—
neobvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 38

Podružnici:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.Račun pri pošti, čekov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 22. septembra.

Jutri se sestane nemški državni kabinet pod predsedstvom državnega predsednika Eberta na eno svojih najvažnejših sej tekom tega leta. Sklepati bo moral o vprašanju vstopa Nemčije v Zvezo narodov in o tem, ali naj se zavezniškim v silam odpošlje nota glede vojne krivde.

Ta vprašanja so prvovrstnega in odločilnega pomena ne samo za bodočo smer nemške zunanje in notranje politike, ampak tudi za nadaljnji razvoj političnega položaja v Evropi. Zato ni čudo, da se o njih vodi že več tednov najživahnejša časopisna kampanja, da so predmet ostre polemike med vladnimi strankami na eni, med nacionalci in socialdemokrati na drugi strani. V centru vseh razprav stoji zunanji minister in voditelj nemške ljudske stranke Stresemann, ki je vprašanje vojne krivde sprožil o posebno nepričlenem času in mu vsled svojega visokega položaja podal važnost, ki razburja ves svet.

Gosp. Stresemann je na povsem nedvoumen način povedal, da se Nemčija ne smatra krive za svetovno vojno, ali da vsaj nanjo ne pade prav nič več krivde kakor na države iz nasprotnega tabora. Nemčija da je priznala v verzajski pogodbi ugotovljeno nemško krivdo le pod pritiskom nasilja in da se ne smatra s to neprostoizvoljno izjavo moralno vezane. Obenem je Stresemann izjavil, da namerava nemška vlada s posebno noto volesilam ponovno sprožiti vprašanje glede vojne krivde.

Ta Stresemannova izjava je izzvala val ogorčenja v celi Evropi. Vsi iskreni prijatelji Nemčije so to usodepolno namero nemške vlade najodločnejše odsvetovali, češ, da sedanji trenutek ni niti najmanj ugoden za poživljanje problema vojne krivde in da bi tak korak v prvi vrsti škodoval Nemčiji sami, ki si je polagoma zopet pričela pridobivati izgubljene simpatije. Tudi francoski in angleški ministrski predsednik sta z ostro noto opozorila nemško vlado na težke posledice, ki bi ji jih imela objava nameravane nemške note.

V Nemčiji sami so vse iskreno republikanske stranke, zlasti pa socialni demokratje, ostro obsodile Stresemannovo namero kot skrajno nemestno in naravnost zahtevale njegov odstop. Monarhistične stranke, zlasti pa nemški nacionalci, so vzdignili krič triumfa in izjavljali, da se zdaj prvič po vojni govori v zunanjem ministrstvu tako, da je ugodno tudi za nemško nacionalno uho.

Vse je pričakovalo, kakšno stališče bo zavzel državni kancelar dr. Marx, ali bo desaviral svojega zunanjega ministra in s tem povzročil ne samo vladno krizo, ampak tudi sprožil vprašanje razpusta parlamenta, ali pa se bo z njim solidariziral in tako izzval eno najtežjih internacionalnih kriz. G. Marx je bil v prav koščljem položaju in ministrska seja, ki se je vršila v ponedeljek 15. t. m., ni prinesla odločitve. Iz komunikéja, ki ga je vlada izdala po tej seji, pa se le vidi, da Stresemann ni delal na svojo pest, ampak da je cel nemški kabinet istega menja glede nemške vojne krivde, le da smatra, da še ni nastopil ugodni trenutek za objavo tozadevne note.

K vprašanju vstopa Nemčije v Zvezo narodov, ki pride tudi na dnevni red jutrišnje vladne seje, se da nemško ofi cijelno stališče sledeče označiti: Nemčija vstopi v Zvezo le pogojno, in sicer, če ji 1. ne bo treba še enkrat izrecno priznati verzajske pogodbe in s tem svoje krivde na vojni, in 2., če se ji zagotovi sedež tudi v svetu Zveze in se jo s tem prizna kot ravnopravno volesilo. Daleko sežnost prvega pogoja je bila predmet zornega izvajanja, druga zahteva pa je nadvse kočljiva, ker svet Zveze narodov glasom svojih statutih sklepa *soglasno* in bi Nemčija s svojim vstopom onemogočila lahko vsak njegov sklep, ki ji ne bi bil všeč. Da bi v tem slučaj upostal svet Zveze narodov neporaben instrument, ni težko uganiti.

Zato vsa evropska politična javnost z napetostjo pričakuje sklepov jutrišnje konference nemškega kabineta. Ali bo dr. Marx našel izhod, da se bo izognil vladni krizi in obenem ne bo izzval konflikta z Anglijo in Francijo? Nemški nacionalci z vso vehemenco pritiskajo na vlado, da noto kateri objavi in s tem izpolni obljubo, katero jim je dala pred tedni, da so omogočili sprejem londonskega protokola. Oni žele na ta način kompromitirati današnje vladne stranke pred socialnimi demokrati in s tem sebi izsiliti pot v vlado in omogočiti ustvaritev reakcionarnega desničarskega bloka, ki bi v notranji politiki vodil boj proti delavskim težnjam, v zunanji politiki pa bi omenjal novo epoko boja za razveljav-

Ultimatum Stepanu Radiću

POSLEDICA NEDELJSKE DAVIDOVIČEVE AVDIJENCE. — NASTAS PETROVIČ ODŠEL RADIĆA PREGOVARJAT. — KRALJ ČAKA V BELJU.

Beograd, 22. sept. p. Včeraj popoldne so politični krogi z napetostjo pričakovali povratka g. Davidovića iz Belja. Raznašala se je govorica, da prinese g. Davidović pristanek vladarja na pro pozicije glede vstopa radićevcev v kabinet in da bo v ministrskem svetu, ki je bil sklican že v soboto za danes popoldne definitivno izvršena rekonstrukcija vlade in to tako, da dobe radićevci 4 portfelje event. s podpredsedništvom vlade, klerikaleci 3, Spahovci 2, Davidovićevci z Nastasom Petrovičem pa 8. Toda ves popoldan je javnost zamanj čakala na poročilo.

G. Davidović se je vrnil šele danes zjutraj ter je takoj sklical šefe vladnih skupin na konferenco, ki je trajala ves dopoldne skoraj do 1. ure. Po tej konferenci je g. Davidović na kratko referiral še v svojem klubu.

Po tej konferenci so bili ministri jako rezervirani. S tem večjo vztrajnostjo so se širile po Beogradu vesti, da je Davidovića avdijsna potekla brez uspeha in da je vlada v krizi. Pokazalo se je, da so te vesti vsekakor preuranjene in da razvoj dogodkov še ni prispel do peripetije.

Po informacijah iz najverodostojnejšega vira je položaj sledeči:

Vlada se je v glavnem prilagodila stališču, da naj se radićevsko vprašanje obravnava v dveh etapah. Radićevci naj vstopijo v vlado z obvezo, da se bodo kar najresnejše udeležili pogajanj za končni sporazum. V toku teh pogajanj naj se najde baza za nekaj skupni državopravni program, na podlagi katerega bi se potem razpisale volitve. Ako bi se poka-

zalo, da ni izgleda za konečni sporazum z HRSS, potem bi vlada izvajala konsekvence ter demisijonirala.

Zdi se, da je ta izvedba te kombinacije postala po včerajšnji avdijski nemogoča in da je prevladalo mišljenje o potrebi istočasnosti postopka. Vprašanje prilagoditve HRSS obstoječemu stanju in vstopa radićevskih eksponentov v vlado naj se reši hkrati, ker bi vsaka druga solucija onemogočila stabilizacijo političnega kurza ter celokupno notranje politično situacijo držala v stanju stalne latentne krize.

Popoldne je Davidović ponovno dolgo konferiral z ministrom Nastasom Petrovičem. Seja ministrskega sveta je bila odpovedana.

Kakor je izvedel Vaš dopisnik so bili v današnjih konferencah sestavljeni novi predlogi v smislu izkušenj in informacij, ki so jih prinesle zadnje avdijske. Minister Petrovič je bil pooblaščen, da osebo z Radićem razpravlja o potrebi načelnega popuščanja ter mu predloži vso resnost položaja.

Ker Radić noče v Beograd, je nočjo odpotoval minister Petrovič v Zagreb k Radiću.

Pred svojim odhodom je g. Petrovič izjavil Vašemu dopisniku, da upa da se bo situacija razvijala v korist vlade. Kralj ostane zaenkrat še v Belju, ter se povrne koncem tega ali začetkom prihodnjega tedna. Takrat postane vprašanje rekonstrukcije vlade aktualno.

Iz izjave ministra Petrovića izhaja, da je vladi podaljšan rok za ureditev radićevskega vprašanja za en teden.

Značilne izjave HRSS pred vstopom v vlado

GOVORI NA NEDELJSKEM ZBORU HRSS V BELOVARU.

Zagreb, 22. septembra. r. Današnja »Rič« priobčuje po stenografskem zapisu svojega posebnega poročevalca potek zborovanja HRSS, ki se je vršil v nedeljo v Belovaru.

Mesto napovedanega Radića je shod otvoril dr. Maček. V svojem govoru je dejal, da Hrvati dosedaj zato niso šli v Beograd, ker so morali z organizacijo dokazati svetu, da se ne dajo utopiti v Srbstvu. Pot Radića v Moskvo je zrušila Pašića in Pribičevića. Po volitvah bomo napravili sporazum. Ako se sedaj ne umaknejo ostanki Pašićevi, ne bo ne sporazuma in tudi ne podpore za vlado niti pet minut. *Sporazuma ne bo, dokler se ne uniči vidovdanska ustava. Borba je na vrhuncu, a nismo dosegli niti desetino naših ciljev, katerih rezultat je na vidiku, a to je samostojna hrvatska seljaška republika.*

Dr. Superina, odvetnik iz Siska je opravičeval vstop radićevcev v vlado. Politika ni nič vredna, ako je samo v teoriji, ona se mora provajati v vladi. Radićevci so lahko kraljevski ministri, ker je kralj po volji naroda. Ako kralj prizna poslance in dokler ima njihovo zaupanje, on je kralj, a kadar izgubi to zaupanje, on ni več kralj, ker izgubi tudi drug svoj atribut — milost bože. Glas naroda zahteva »sporazum s Srbi v slobodni hrvatski republiki z državnim sabrom v Zagrebu.« Zahtevamo hrvatsko jedinstvo za naše državljanje.

Poslanec Stjepan Mvrić iz Varaždina naglašala, da »su pokvarena beogradska srpska gospoda htjela, da Hrvati legnu pred njima na trbuh, ali sada morala su beogradska gospoda leći pred naše noge«.

Mvrić pravi tudi, da ni daleč hrvatska seljaška republika.

Bodoči kraljevski minister Predavec izjavlja, da gredo radićevci v vlado v usodnem trenutku za Hrvate, ker je sedaj najpovoljniji moment, da se Hrvatom izpolnijo njihove želje. Šli smo v Beograd, a se nismo nikomur poklonili, ker ima svestne volilec, kateri nam bodo rekli kako daleč da naj gremo. Politika je posel. Mi danes sejemo in kopljemo. Prišlo bo do setve, a skoro do žetve. Ni lahko iti

ljenje verzajske pogodbe.

Demokratije in socializmi z isto energijo zahtevajo konec popuščanja pangermanskim šovinistom in prekret nemške politike na levo. Če nacionalci ne odnehajo, naj se parlament razpusti in izvrši apel na narod, iz katerega upajo republikanci iziti kot zmagovalci in tako neovirano inaugurirati novo dobro demokracizacijo Nemčije in njeno aktivno sodelovanje za obnovo Evrope skupaj z zapadnimi demokracijami v okviru Zveze narodov.

Danes so oči vsega sveta uprte v Berlin.

v Davidovićevo vlado, ali mi gremo, da opravimo posel, da stvorimo v Zagrebu naš samostojni državni sabor in našo svobodo. Naša je seljaška republika gotova stvar. Treba je le, da vztrajamo, ker je republika vrlo blizu. Narod hrvatski je sporazumen s tem in se bo boril do končnega cilja, da bodo Hrvati edini in izključni gospodarji v sveti hrvatski republiki.

Zagreb, 22. septembra r. »Hrvat« poroča o avdijski min. predsednika v Belju: Davidović je dobil pooblastilo, da nadaljuje razgovore s HRSS o vstopu radićevcev v vlado; kar pa se tiče vprašanja definitivnega hrvatsko-srbskega sporazuma, je to nemogoče izvesti v tako kratkem času. Za sporazum se bo našla predhodno pogojna osnova; tekotom dela, sčasoma pa se bodo na tej osnovi nadaljevala pogajanja za definitivni sporazum. V tem pravcu naj bi se kretala politična situacija.

Senzacije o Radiću

Beograd, 22. septembra. r. Danes proti popoldnevu se je v Beogradu raznesla senzacionalna govorica, da je Radić prispel na Belje, se javil v avdijsko ter bil od kralja povabljen na kosilo. Te govorice so se trdovratno vzdrževale, ker so se baje razširile iz neposredne bližine ministra dr. Spaha.

Zvečer so bile te vesti demantirane. O njihovem postanku se pripoveduje sledeče: Na konferenci šefov vladnih grup je bilo izmešeno tudi mišljenje, da bi bilo najbolje spraviti Radića pred kralja. O možnosti takega koraka so bili z ozirom na Radićevo intrinsigenco takoj izrečeni dvomi, vendar ima g. Petrović nalogo, da tudi v tem oziru sondira v Zagrebu teren.

Poset kralja v Rimu

Rim, 22. septembra. a. Med italijanskim in jugoslovenskim ministrstvom za zunanje posle so se pričeli diplomatski koraki v svrhu priprave in določitev modalitet za poset jugoslovenske kraljeve dvojice na rimskem dvoru. Poset se bo vršil koncem oktobra. Jugoslovenska kraljeva dvojica ostane v Kvirinalu štiri dni in bo potem obiskala tudi papeža. Kar se tiče poseta pri papežu, se doznava, da se bo pri tej priliki najbrže podpisal konkordat med Vatikanom in Jugoslavijo, s čemer bodo odpravljena tudi razna sporna vprašanja, ki vise med obema državama, zlasti pa glede reške školije. Kakor znano, je spadala poprej Reka pod senjsko školijo, sedaj pa ima poseben apostolski vikariat. S konkordatom bo rešeno tudi to vprašanje. Najbrže bo jugoslovensko kraljevo dvojico spremljal na potu v Italijo tudi jugoslovenski zunanji minister, ki se ob tej priliki sestane z Mussoliniem.

E. Gangl — žrtev klerikalne persekucije

ODSTAVLJEN KOT VIŠJI ŠOLSKI NADZORNIK. — IMENOVANJE DVEH KLERIKALNIH VIŠ. NADZORNIKOV. — MARIJANSKE KONGREGACIJE V SREDNJIH ŠOLAH.

Beograd, 22. septembra. p. Ze pred daljšim časom je minister prosvete doktor Korošec predložil vladarju ukaz o odstranitvi viš. šol. nadzornika Gangla. Ta ukaz je ostal do včeraj nepodpisan. Min. predsednik Davidović je porabil svojo avdijsko v Belju tudi v to svrhu, da urgira ta ukaz in zajedno imenovanje klerikalnih eksponentov na čelo šolstva v Sloveniji. To mu je uspelo. Engelbert Gangl je odstranjen iz šolskega nadzorstva na ponižujoč način. Na njegovo mesto je imenovan bivši sreški šolski nadzornik Josip Novak iz Kočevja, istočasno je imenovan nadučitelj Fortunat Lužar, ki je bil dosedaj pridelen prosvetnemu oddelku v Ljubljani, za višjega šolskega nadzornika v Mariboru, Engelbert Gangl pa je na Lužarjevem mestu pridelen prosvetnemu referatu v Ljubljani.

Podpisan je tudi ukaz o upokojitvi okrog 200 učiteljev iz vse države, ki so dovršili svojo službeno dobo ter so izvršena imenovanja šolskih nadzornikov in srednješolskih ravnateljev v raznih pokrajinah.

Beograd, 22. septembra. p. V 2. skupini I. kategorije sta pomaknjena vseučilišna profesorja v Ljubljani Dimitrij Trost in Josip Hummel, na zagrebškem vseučilišču sta imenovana za prof. Mladen Plivelić in dr. Peter Skok.

Beograd, 22. septembra. p. Za pomočnika finančnega ministra je imenovan dr. Fran Gospodetić, bivši sekcijiski svetnik v dunajskem finančnem ministrstvu. Upokojena sta inspektor neposrednih davkov Dušan Trkanović in bivši šef kabineta Vitomir Konstantinović.

Pred usodno odločitvijo v Berlinu

DANES BO SKLEPALA NEMŠKA VLADA O VSTOPU NEMČIJE V ZVEZO NARODOV.

Berlin, 22. septembra. j. Nemška vlada je pred kratkim stavila angleški vladi nekatera vprašanja glede sprejema Nemčije v Zvezo narodov, ter tudi s Francijo pričela tozadevna diplomatska pogajanja. Kakor se doznava, je angleški poslanik danes dobil odgovor od vlade na to vprašanje, in sicer v obliki instrukcij. Nočjo je angleški poslanik Lord Aberdeen obvestil zunanjega ministra dr. Stresemanna o vsebini angleškega odgovora.

Jutri se vrne državni kancelar dr. Marx v Berlin, nakar se bo takoj vršila seja ministrskega sveta, na kateri se bo končnojavno odločilo o vstopu Nemčije v Zvezo narodov. Vsa jav-

nost s silno napetostjo pričakuje dogodkov jutrišnjega dne, ki lahko rodijo usodne posledice ne le za nemško, ampak tudi za vso evropsko politiko. (Glej o tem vprašanju tudi današnji uvodnik! Ured.)

Zetevca, 22. septembra. s. Iz krogov Zveze narodov se doznava, da je nemška vlada stopila v direktna pogajanja s francoskim kabinetom glede vstopa Nemčije v Zvezo narodov. Odgovor francoske vlade se pričakuje v Berlinu do najkasneje v torek zvečer. Izgleda, da je končnojavna odločitev Nemčije v tem vprašanju odvisna od odgovora francoskega kabineta.

Radićeve protidržavne zveze

ZNAČILEN PROGLAS BOLGARSKIH KOMUNISTOV. — RADIĆU SE OČITAJO ZVEZE Z ALBANSKIMI TOLPAMI.

Sofija, 22. septembra. r. Današnji listi objavljajo komuniké bolgarske komunistične stranke povodom smrti Todora Aleksandrova in tovarišev. V »Nezavisni Makedoniji« se v tem komunikéju nahaja pasus, ki so ga ostale novine izpustile, a se glasi:

»Težka borba, ki jo vodijo albanski, macedonski in hrvatski narod, je zblizala te narode ter njihove nacionalne in revolucionarne organizacije: kosovski komitet, macedonsko revolucionarno organizacijo, hrvatsko seljaško stranko in ostale. Te organizacije so se dolgo dogovarjale za skupno borbo in se končno sporazumele. Povodom tega sporazuma je bil izdan znani manifest z dne 5. maja t. l., ki so ga svojeručno podpisali Peter Cauljev, general Protogerov in Todora Aleksandrov. Bolgarska buržoazija in vlada nista mogli složiti se s tem stanjem stvari, zato je vlada odposlala ministra Stojančeva v Petrič, kjer mu je uspelo nagovoriti Todora Aleksandrova, da se je odrekel svojega podpisa. To zločinsko mehanje bolgarske vlade je vedlo do umora Todora Aleksandrova in ostalih komitskih vodij. Sovjetska vlada ni nikdar rušila edinstva narodnih organizacij in struj. Ona ni nikdar rušila Radićeve stranke na Hrvatskem, temveč jo je

jačala. Ona je podpirala kosovski komitet, da izvojuje svobodo Albanije proti volji Srbije in Italije. Sovjetska vlada ni nikdar ravnala proti macedonskemu narodu, temveč bo še nadalje delovala in mu omogočila, da dvigne svoj glas za svobodo. Sovjetska Rusija je v Londonu po Rakovskem dvignila svoj glas za Macedonice in ostale podjarmljene narode, ter zahtevala ustvaritev balkanske federacije.

TODOROV IN OBOV NA PRO-SKRIPCIJSKI LISTI.

Beograd, 22. septembra. r. Današnja »Politika« javlja, da je z ozirom na gotove sklepe macedonskega komiteta general Protogerov določil gotove osebe, da izvršijo umor bivših ministrov Koste Todorova in Obova. Oba živita sedaj v inozemstvu kot emigranta. Ker se Todorov sedaj nahaja v Jugoslaviji, so podvzele jugoslovenske oblasti vse mere, da preprečijo vsak krvav konflikt med Macedonci in jugoslov. ozemlju. One izjavljajo, da bodo vedele preprečiti, da bi se Todorovu zgodilo kaj slabega. Obov se nahaja v Pragi in praška policija je tudi potrebno ukrenila. Todorov je izjavil, da ignorira ta najnovejši morilni poskus. Na njegovo glavo je postavljena nagrada enega milijona levov.

VLADA PROTI PRIZNANJU VOJNIH LET V SLUŽBI.

Beograd, 22. septembra. p. Danes je imel sejo parlamentarni odbor za prošnje in pritožbe. Razpravljal je o prošnjah za priznanje vojnihi let v službi. Minister Spaho, ki je bil prisoten je izjavil, da vojnihi let ne more priznati, ker se bo položaj pritožiteljev reguliral z uradniškim zakonom ter da bodo vse tozadevne prošnje zavrnjene.

Borza

22. septembra:

CURIH: Beograd 7.40, New-York 529, Milan 23.17, Praga 15.825, Budimpešta 0.0069, Bukarešta 2.66, Sofija 3.85, Dunaj 0.007435.

TRST: Beograd 3190 do 3220, Dunaj 0.0320 do 0.0320, Praga 68.25 do 68.75, New-York 22.75 do 22.90, Curih 430 do 432, dinarji 31.90 do 32.20, zlata lira 440.90.

DUNAJ: Beograd 992 do 995, London 316.500 do 317.500, Milan 3099 do 3111, New-York 70.935 do 71.185, Praga 2130 do 2140, dinarji 988 do 994, madžarske krome 88.50 do 91.50.

PRAGA: Beograd 47.50, Rim 148.75, London 152.425.

LONDON: Beograd 323, Pariz 248.425, Milan 101.80, Dunaj 317.000, Bukarešta 875, Budimpešta 345.000, Praga 148.75.

NEW-YORK: Beograd 141, Pariz 529, Milan 438.50, Praga 299.50, Bukarešta 51.

Sijajna zmaga v Mariboru

PRI NEDELJSKIH OBČINSKIH VOLITVAH SO DOBILI SLOVENCİ TRI ČETRTINE MANDATOV. — PORAZEN PLEBISCIT ZA NEMCE.

Maribor, 22. septembra.

Dolga, desetletja so na mariborskem magistratu vladali izključno nemški nacionalci z zagriženimi pangermani in la dr. Reiser, Nagy, dr. Schneider na čelu, ki so dosledno pobijali vsako najmanjšo sled slovenstva v Mariboru, čegar prebivalstvo se je po ogromni večini rekutiralo iz slovenske okolice. Pripustili niso niti spomenika domačemu škofu A. M. Slomšku na javnem prostoru, ko je vendar ravno on dvignil mesto s prenosom škofijske stolice iz Sv. Andraža na Koroskem. Zadnja leta je poleg starega dr. Schneiderja vladal na magistratu kot podžupan nepomirljivi germanizator advokat dr. Orosel, večeraj predstavnik nemške liste na III. volišču, kateri je še med vojno podpisal prejšnji lastnici «Mariborske tiskarne» koncesijo za plakiranje po mestu le pod pogojem, da ne bo nikdar lepila slovenskih lepakov v Mariboru.

Včeraj je to nemštvo, ki se je po februarjski krvavi demonstraciji leta 1919. na mariborskih ulicah potuhnilo, hotelo vnovič izvesti zmagoslavni nemški plebiscit v Mariboru, za katerega so se številni nemški pseudo-znanstveniki pehali na mirovni konferencah, češ, da je «urdeutsches Gebiet». Nemški naval pa je končnovajavno podlegel strnjenim falangam slovenske koalicije. Plebiscit je izveden.

Pokazal pa je med 6652 volilnimi upravičenci le 996 kroglic za nemškotarsko kandidatsko listo, ki je imela že med kandidati večino slovenskih negatorov, kateri vsi niti ne obvladajo nemščine. In takšna klika nadutčev, prenasihanih slovenskega denarja, bi rada pred svetom lažljivo dokumentirala mariborsko nemštvo! Sami so po graških nemških listih poudarjali, da so po zadnjih volitvah vrekamirali okrog 300 svojih pristašev in da zato niso izključena presenečenja. Ker pa so dobili Nemci pri skupščinskih volitvah marca 1923. leta 953 glasov, in so vlovili poleg gornjih 300 novincev še slovenske mlačneže in svojo slovenske uslužbenke, bi morali imeti sedaj vsaj še enkrat toliko glasov, — dejansko pa so napredovali le za 36 kroglic. Mariborsko nemštvo torej kopni hujše, kot pomladni sneg.

Disciplina narodnih volilcev je bila včeraj izborna. Brez razlike strank, stanu in starosti, — vse je bilo ves dan na nogah. Žal se je zopet izkazalo, da se mnogo Slovencev ob času reklamacij ni pobirgalo za vpis in jih vsled tega večeraj več sto ni moglo voliti. Zelo mnogo je bilo takih zamudnikov, ki se niso zavedali svoje nacionalne in najvišje državljanske dolžnosti, tudi med inteligenco. Vpisanih ni bilo n. pr. kar 57 carinskih uslužbencev. Tem razveseljivejša je bila verna ostalost Jugoslovenov. Iz najoddaljenejših krajev so prihajali odsojni, tudi težki bolniki so zapuščali postelje. Nemci so šli vsi do zadnjega demonstrirati svoj «plebiscit», prinesli so celo invalida brez nog.

Volitve same so se vršile v vzornem redu in disciplini, brez vsakega incidenta. Po mestu so švigali agitatorji in dovažali zamudnike. Orjunaši so krožili po mestu celo s tovornim avtom.

Zmagoslavje.

Kakor blisk se je kmalu po 5. uri po mestu raznesla vest o veličastni zmagi slovenskega bloka. Kmalu so naraščale po ulicah vrveče mase ljudstva, okrog Narodnega doma se je zgrnila zlasti mladina, ki se je formirala za sprevod po mestu. Ko so zasvetile luči, se je začela pomikati proti Aleksandrovi cesti množična povorka, v katero so se strnile tisočglave množice in kot povodenj, ki se ji ne more zoperstavljati nobena sila, so se razlele mase v centrum mesta. Raz hiš so že plapolale narodne in državne zastave in pozdravljale zmagoslavje jugoslovenskih Mariborčanov, ki so za vedno obračunali z obmejno nemškotarijo. Narod je dal pri povorki odločno in resno duška svoji vzvišeni zavesti jugoslovenskega vladarja nad Mariborom. Ob oglušujočih vzklikih: Živio jugoslovenski Maribor, živio slovenski župan v Mariboru, živio jugoslovenski kralj! in sviranju godbo so tisočglave množice vnovič in vnovič prirejale ovacije jugoslovenskemu edinstvu. Na čelu je korakala Orjuna v kroju. Ponovno pa so tisočji vzklikali: Živio Sokoli, a istočasno: Živio jugoslovenski škof dr. Karlin, ki je iz okna škofijske palače prijazno odzdravljaval ovacijam.

Nemci so imeli povsod zagrznjena okna in so dobesedno izginili. Nemške besede ni bilo več slišati na ulici. Toda sedaj šele začne pravi boj. Tisočglava masa je enoglasno klicala: Boj kot nasilnemu nemštvu, na vsej črti, družabni in gospodarski!

Kmalu po končanih volitvah je Narodni blok zaprosil župana Grčarja, da razobesi na magistratu slovensko zastavo. Socialistični župan je najprej rekel, da bodo o tem še sklenili, ko pa je prišla povorka na Glavni trg, je že vibrala slovenska zastava raz balke magistrata, kjer je pred tremi leti

pozdravljalo rdeče bandero. Kako sigurni so si bili zmage Nemci, ki so ves dan raznašali od hiše do hiše rdeče slovenske in nemške svoje pozive za volitve, kaže dejstvo, da so že sklicali za 1. oktober ob 20. uri pod krinko občnega zbora nemškega političnega društva zmagoslavno nemško zborovanje v dvorano hotelirja Halbwida, ki je bil baš pred volitvami črtan iz volilnega imenika radi obsodbe navijanja črt, njegov tovariš, izvoljen kandidat gostilničar Pristavec pa radi obsodbe prestopka zoper varnost tuje lastnine.

Mariborski Nemci so konsternirani in poparjeni kot v dneh prevrata. Plačilo izjavljajo šele prihaja. Slovenska čast je dobila sijajno zadoščenje.

Novi občinski svet v Mariboru

Rezultati občinskih volitev v Mariboru so presenetili vse bojujoče stranke. Slovenci niso pričakovali tako sijajne zmage, Nemci ne takega poraza. Od 41 mandatov dobi slovenski blok 32. Od slovenskega bloka, ki so ga sklenile na podlagi izida zadnjih državnoborskih skupščinskih volitev v marcu 1919 stranke SLS, JDS, NSS, NRS in SKS, so izvoljeni sledeči:

1. SLS Dr. Jerovšek Anton, ravnatelj; 2. JDS Dr. Kukovec Veloslav, odvetnik; 3. SLS Lorbar Ivan; 4. NSS Roglič Ivan; 5. SLS Dr. Leskover Josip; 6. JDS Weix Vilko trgovec; 7. SLS Stabej Jože, drž. uradnik; 8. NSS Selinšek Franc; 9. SLS Osvatich Ign., davčni upr.; 10. NRS Pucelj Ljudev, dimnikarski m.; 11. SLS Dr. Juvan Alojzij odvetnik; 12. JDS Dr. Lipold Franjo; 13. NSS Dr. Jurečič Ivan; 14. SLS Pivec Rupert; 15. JDS Dr. Kac Viktor; 16. SLS Zmazek Fran, poštni kontr.; 17. JDS Bureš Fran, urar; 18. NSS Tumpej Rudolf, urad. drž. žel.; 19. SLS Nekrep Josip, hišni posest. in tes. mojster; 20. NRS Majerič Jakob, nadz. drž. žel.; 21. SLS Živornik Pavel, ravn.; 22. JDS Šoštarč Ivan, trgovec; 23. NSS Žnuderl Konrad; 24. SLS Hohnjec Franc, mesar; 25. JDS Kovačič Alojzij, postajna načelnik; 26. SLS Lahovič Miha, pos. in podurad.; 27. JDS Dr. Strmšek Pavel; 28. NSS Podlesnik Radoslav, sod. urad.; 29. SLS Domiter Franjo, nadz.; 30. NRS Planinšek Fran; 31. SLS Murko Vid, trgovec; 32. SLS Kekec Luka, paznik.

Od novih občinskih odbornikov je 8 demokratov (1 več nego dosedaj) 15 pristašev SLS, 6 narodnih socialistov in 3 radikalni. Slovenska lista je dobila 2405 glasov od 4592 oddanih. — Nemci in nemškutarji so dobili 994 glasov in 4 odbornike. Izvoljeni so Ljubljčan dr. Mühleisen, starbenik Glaser, sin slovenske matere iz Smolnika v Dravski dolini, vinski trgovec Pfirmer Julij, čegar predniki so prišli v Maribor iz Holandske tr ključavničar Sirak doma iz St. Jurja ob Južni železnici. Čistokrvnega Nemca ali »bodenstenderja« torej ni nobenega med njimi.

Socialisti, ki so pri zadnjih občinskih volitvah, ko še Nemci niso volili, dobili sami 13 mandatov ter so skupno s štirimi komunisti in klerikalno koalicijo izvolili sedanjega župana Grčarja s podžupanom vred, so to pot padli na samo 4 odbornike z 960 glasovi. Izvoljeni so: Ivan Favalj, profesor, Andrej Bahun, delovodja, Josip Oslag, tipograf in Ivan Klančnik skladiščnik. Dosedanji župan Grčar, ki je stal s socialističnim klubom v nekakem bojem razmerju, odkar je prevzel vodstvo socialističnega kluba g. Bahun, sploh ni več kandidiral.

»Gospodarska stranka« agenta Zagorskega je dobila le 34 glasov. Katastrofalno je poraz tudi za komuniste, ki so pod firmo »delavske stranke« dobili 192 glasov in en mandat. Izvoljen je nosilec njihove liste, mizar Razboršek.

Od 6622 upravičencev je volilo 4502, torej le 69.62 odst.; leta 1923 je bilo v Mariboru pri skupščinskih volitvah 6372 upravičencev in jih je volilo 4925, pri občinskih volitvah l. 1921. pa je bilo upravičencev 4185 in je volilo 2939 oseb.

Slovenska narodna koalicija bo mogla sedaj mirno in sigurno pristopiti izvanjano slovenskega gospodarskega, socialnega in kulturnega programa v mariborski občini, ker razpolaga s potrebno kvalificirano večino. Prednosti tkzv. Žerjavovega volilnega reda za avtonomno mesto so se izkazale v polni meri. Tendence tega volilnega reda je, da sili k stvarjanju močnih delovnih večin, ki so za razvoj naših velikih občin absolutno potrebne, v naših, nekdanj meškuturških rokah se nahajajočih mestih pa še posebej k ustanavljanju zasebnih nacionalnih blokov proti vsem poskusom obnove starega gospodarstva. Mariborski rodoljubi iz vseh strank so pokazali pravo razumevanje svoje narodne dolžnosti in vsa nacionalna javnost jim je zato hvaležna. Slovenski Maribor je danes vrgel nacionalno disciplino. Ves narod mu čestita in se veseli njegove zmage.

Zopet so došli najnovejši modni listi za dame in gospode. Dobe se v Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Izid volitev v rogaškem okraju

Slovenska zmaga v Rogoški Slatini.

Rogaška Slatina, 21. septembra. Občinske volitve v Rogoški Slatini se je udeležilo 95 odst. volilnih upravičencev. Ze v zgodnjih urah je bilo opažati noko nervozno gibanje po zdravilišču. V tretjini so priromali nemški letaki na stebila in telefonske droge, da bi »vabili omahljive in nemške podreptnike na volišče, kjer bi naj prodali svoje slovenske duše za Judežev groše. Toda zginili so zopet, akoravno jih je čuvalo oko »bodočega« občinskega tajnika. S kako vemo so si brusili pete in jezike razni Gabriči in Miglitschi, kako predrzno so naskakovali celo odločne slovenske volilce! Toda zmutili so se, akoravno so računali na nezavednost zdraviliških delavcev in nastavljenosti. Naši slatinski nastavljenosti so spoznali zmoto, v koji je še dosedaj marsikateri od njih živel in uvedli so, da jim še najboljše, kruh reže naše jugoslovensko zdravilišče. Pomagali niso slavospevi na posilnemce Miglitschevega, dr. Treovega ali Španičkovega kova. Vrgli smo jih ob tla, tako da ne bodo več vstali. Od 7 mandatov so dobili samo 2, četudi so računali najmanj na 4. Od petih slovenskih mandatov odpadejo na zdraviliško listo 3, na oficijelno demokratsko 2. Izvoljeni so od Slovencev gg.: dr. Kolterer, Oblak, Vidgaj Hvale in Glinšek, po večini pristaši demokratske stranke. Od nemškutarjev sta izvoljena gg. Perkič in Španiček.

Trg Rogatec, 21. sept. Nemškutarji so s poročilo radičevskih elementov od 9 občinskih mandatov si priborili 7, demokratski imajo 2 odbornika.

V občini Sv. Florijan je dobila napredna lista 36 glasov, SLS in kmečka zveza sta dobili 38 glasov.

V občini Donačka gora je izvajala SKS 7 mandatov, SLS 5 mandatov, nemškutarska lista Andreja Beleta je dobila 5 odbornikov.

Sv. Peter pod Sv. Gorami, 21. sept. Volilna udeležba je bila slaba. 327 volilcev je ostalo doma. Kljub ogromni in naravnost nasilni agitaciji so klerikalci nazadovali za 9 glasov, demokrati pa napredovali za 28. Rezultat volitev je sledeči: JDS 57, socialisti 124, klerikalci 93.

Pomen smrti Todora Aleksandrova

V teh dneh, ko se v našem časopisu, osobito v beogradskem, toliko piše o Todoru Aleksandrovi in o pobjoh, ki jih je sprožila njegova smrt med makedonskimi vojnimi, se razpravlja tudi o tem, kako bo njegova smrt uplivala na nadaljni potek komitske akcije.

Predvsem je potrebno ugotoviti, da mnogi vodilni ljudje iz struje nasprotnikov Todora Aleksandrova niso prav nič boljši in nič zmernejši nego oni, zoper katerega so nastopili. Napram današnjim političnim mejam, napram naši kraljevini, so nastopali prav tako ispravlivo, kakor drugi. Navede naj se samo en primer. Znano je, da so pristaši Protogorova proskribirali med drugimi tudi Petra Čančija. To je mož, o katerem je bilo tekom zadnjih let že večkrat govora. Bil je za Aleksandrovo vred član izvršilnega makedonskega odbora, nahajal pa se je dolgo v Albaniji, kjer je imel nalogo organizirati sodelovanje z Albanci in je bil v ta namen v dogovorih s kosovski komitetom. Marsikaj je storil v tej smeri in marsikaka tolpa kačakov, pa tudi tolpa makedonskijuhščih je prestopila iz Albanije na naše ozemlje, odposlana po njegovih navodilih. Šele uspeh naše intervencije pri vladah Ahmet-bega v Tirani je otežila ter naposled onemogočila njegovo delovanje. Da so zmagali nasprotniki Todora Aleksandrova v polni meri ter potisnili v stran tudi njegove pristaše, bi se razmerje makedonskih emigrantskih organizacij do nas v bodoče ne razvijalo bistveno drugače nego se je doslej. V tem pogledu smo lahko tedaj povsem »neutrlni«: seveda nam more biti samo koristno, ako se medsebojno odstranjujejo vodje ter člani komitskih organizacij.

Da bi smrt Todora Aleksandrova imela za posledico ponehanje komitskih napadov na naših južnih mejah, kljub optimističnim pričakovanjem ni tako sigurno. Res da je bil Aleksandrovi izredno agilen in da ni gotovo, da bi bil njegov naslednik tudi v toliki meri, ali vendar ne smemo pozabiti, da je organizacija makedonskijuhščih velika in da preveča njene članke ista želja po krvavi borbi in četuvanju. Organizacija ima stare preizkušene metode in tradicije v vsakem pogledu, zato vendarle ni toliko lažje ni osebi glavnega vodje ali predstavitelja. Točneje bi mogli napovedovati nadaljni razvoj komitske akcije, kadar se bo pokazalo, koliko globljih in treznejših nasprotij je zapustila sedanja morija med makedonskijuhščimi. Ako bi se pospravili v dovolj velikem številu glavni kolovodje, med ostalimi pa bi ostalo i nadalje hudo nasprotje, tako da bi se borba nadaljevala, v hujši ali milejši obliki, šele tedaj bi mogli pričakovati resnejšega preobrata v vsem gibanju, zlasti ker bi vse to nedvomno uplivalo demoralizirajoče na ostale članke. In baš, ker se nahaja danes Bogarja sama tako temeljito razrovana, ker je pretresajo tako globoka nasprotja, je verjetno, da se ta razdor prenese tudi na makedonskijuhšče in ostane med njimi latenten. To bi bila ugodna posledica sedanjih dogodkov.

Za nas pa ostane še vedno težišče v tem, da se stanje stvari v Južni Srbiji sami izboljša, akcije komit fizično onemogoči, z zboljšanjem položaja in nacionalno vzgojo pa ustavi v popolni meri dotok novih ljudi med komite. Potem mora akcija makedonskijuhščih jenjati sama po sebi.

Politične beležke

Protinarodna šolska politika dr. Korošca. Znan šolska naredba dr. Korošca v korist renegatov je vzbudila v celokupnem nemškem taboru zadovoljstvo. Nemci odkrito izjavljajo, da izgubijo, če se narodnost dece preiskuje po pokolenju in krvi, zlasti po imenih, ne pa po izjavi pod avstrijskim režimom ponemčurjenih staršev, do malih izjem prav vse nemške šole. Zda jih je rešil dr. Korošec, ki je s tem nečuvnim dejanjem skušal zabrisati zadnji spomin na svoje nacionalno delo v času vojne. »Vidovdan« poroča o velikih neprilikah, ki jih protinarodna politika dr. Korošca vzbuja v Vojvodini. Davidovičevi demokrati zapuščajo staro demokratsko stranko, češ da njeno vodstvo podpira tulce. Korošec je ob nastopu izjavil, da ne bo otvarjal novih gimnazij. Ipak jih otvarja, a ne srbskih ali hrvatskih, ampak — madžarske. V Somboru se zdaj po njegovem nalogu otvarja nova madžarska gimnazija. »Vidovdan« dostavlja: Znano je, da bivši madžarski oddelek v Somboru ni imel dovolj učencev. Vkljub temu je zdaj odprt za Madžare nov zavod. Madžarizacija Vojvodine po Korošču napreduje, a »Vidovdan« obeta silen odpor narodnih ljudi proti madžarizaciji iz Beograda. Zalostno, da je moral priti Slovenec, ki nadaljuje politiko Pešte v Vojvodini. O. Korošec pada v slepi strasti od stopnje do stopnje.

So že začeli. Komaj so za nami občinske volitve v Mariboru, ki bi lahko bile usodne za obmejno mesto, če se ne bi združili vsi narodni sloji in vse stranke, so že začeli mariborski klerikalci s svojim zahrbtnim bratromornim bojem iz sasede. Snocinja »Straža« že s posebno velikimi črkami napada Orjuna, češ da so bili klerikalci odločno proti temu in so tudi Orjuni povedali, da se Orjuna kot taka ne sme udeleževati pri agitaciji, ker agitacija od strani Orjune volilce le odbija. Nastop Orjune v uniformi v soboto in nedeljo je baje stal narodni blok najmanj 400 glasov. Tudi postopanje Orjune radi zahteve izobeženja zastave na magistratu zavrača »Straža« kot teror in nasilje. Resnica pa je ta, da so klerikalci že v soboto, t. j. dan pred volitvami sami po svojih voditeljih izrecno prosili Orjunaše pomoči pri občinskih volitvah in so njihovi voditelji celo na orjunaškem sestanku nastopili kot govorniki. Orjunaši so tudi res z brezpripremno požrtvovalnostjo z uspehom sodelovali. Klerikalci bi se pač radi sedaj, ko smo jim pomagali do večinskega zastopstva v občini, zopet le iz njim znanih vzrokov prililili mariborskim nemčurkim kapitalistom.

Zmislil za svobodo zborovanja je spet enkrat pokazala vlada s tem, da je zagrebškimi socialistom prepovedala zborovanje za nedeljo. Motivirala pa je svojo prepoved s tem, da sklicatelji niso mogli jamčiti, da ne bo prišlo do konflikta z »drugimi delavsko skupino« (komunisti), ki je istotako za nedeljo napovedala svoj zbor...

Bivši minister dr. Laza Marković objavila z ozirom na obtožnico, ki je bila proti njemu sestavljena in predložena Narodni skupščini v beograjskih listih obširno obrambo, kjer končno izjavlja: »Jaz bom sam zahteval v narodni skupščini, ka bo obtožba stavljena na dnevni red, da se proti meni povede sodnijska preiskava radi vseh in obtožnic navedenih činov.«

Borba za kardinalski klobuk. Te dni sta se mudila, kakor je javljeno, v Beogradu zagrebški nadškof dr. Ante Bauer in djakovski škof Akšamović in sta tam konferirala z našim poslanikom pri Vatikanu dr. Smolaku ter ministrskim predsednikom. Gre za konkordat z Vatikanom. Osnutek za ta konkordat je že izdelan in bo vlada o njem razpravljala baje že prihodnji teden, nakar se bodo mogla začeti oficijelna pogajanja z Vatikanom. Na teh konferencah je sodeloval tudi prosvetni minister dr. Korošec. Pri tej priliki je prišlo zopet na dnevni red vprašanje jugoslovenskega kardinala. Klerikalci se s vso vmeno potegujejo za to, da bi dobil kardinalski klobuk ljubljanski škof dr. Jeglič in ne zagrebški nadškof dr. Bauer. Za Jegliča se zavzemajo tudi rimski krogi, medtem ko dr. Bauer v Vatikanu radi svoje politične »mlačnosti« ni dobro zapisan.

Sporazum ni gulaš. Je dejal Radić na zagrebški skupščini, a sobotni »Hrvat« primaša pod to lozinko vrlo interesanten članek, diktriran očividno iz oficijelnega Radičevega kroga. »Hrvat« se jezi, da imenovanje radičevskih ministrov ne gre tako naglo od rok kot se je pričakovalo, in ne krije nezaupljivosti napram Davidovičevi vladi. Polemičira z vestmi, ki se širijo iz Beograda, da je treba najprej dovršiti »sporazum« in nato šele preiti k definitivnemu sklepu o vstopu radičevcev v vlado. »Hrvat« pravi, da se mora vlada držati samo dosedanjih »utanačenj« in izvršiti deklaracije. Dokler se ta ne izvede, pa vse stran ke bloka ostanejo pri svojih strankarskih programih. Toda vlada je doslej storila malo. »Hrvat« je krvočen in zahteva penzioniranje cele vrste najodličnejših hrvatskih državnih uradnikov, profesorjev in šolnikov. Češ kar se je do-

sedaj zgodilo na tem polju, to bi bil lahko izvršil tudi bivši režim. Zlasti je hud na g. Sušnika, ker je pustil onih par Slovencev, ki so na zagrebškem ravnateljstvu. Ko se je uvidelo, pravi »Hrvat«, da vlada brez članov iz HRSS ne more izpolniti dolžnosti, prevzetih napram Hrvatom, so se hrvaški narodni poslanci odločili, da tudi oni vstopijo v kabinet tem bolj, ker se je že želelo i v Beogradu, ne da bi se zato kot pogoj bila stavljala ugotovitev splošnega sporazuma. Sedanja zahteva pa menja pogodbo, sklenjeno ob formiranju bloka, še preden se je izvršila. Ako se upošteva, da ne katere stranke na osnovi te pogodbe prišle na vlado, tedaj celotno postopanje Davidovičeve vlade nekako pričena siličiti postopku z Markovim protokolom, kakor bi tudi zavlačevanje z vstopom HRSS v vlado sličilo Pašićevemu postopanju s hrvaškimi poslanci, ki so čakali pred vratmi Narodne skupščine. »Hrvat« brzda zaenkrat svojo nezaupljivost še z nado, da bo taka nelojalnost vendarle izključena, in pa z Radičovo lozinko, da »sporazum resnično — ni gulaš«.

20. september v Italiji

20. september je v Italiji državni praznik. Pred 54. leti na ta dan je postal Rim glavno mesto italijanske države. Prej je bil papeški. Dne 2. oktobra 1860. takoj potem, ko je italijanski parlament ministru Cavourju dovolil proglasiti aneksijo vseh tistih italijanskih provinc, ki so se želele združiti z Italijo pod savojskim žezlom, je izrekel Cavour zgodovinske besede: »Cilj savojske vladarske hiše je bil neodvisna Italija; kaj pa bo z Rimom? Naše mnenje je, da je treba Večno mesto čimprej pripikopiti Italiji in ga proglasiti za njeno prestolico«. Cavourjeva izjava je bila od parlamenta soglasno odobrena in še ne deset let pozneje se je uresničila.

20. septembra l. 1870. okoli pete ure jutraj so začele italijanske topovske baterije obstreljevati Velika Vrata in Vrata Pobožnosti. Vatikan je polagal vse svoje nade na ti dve točki. Pozneje so se obrnila žrela topov še na Gianicolo. Takoj ko se je začelo obstreljevanje, se je zbral diplomatični zbor ter se podal sluhčeno v Vatikan, kjer je papež daroval običajno mašo. Sipe v kapeli so žvenketale, toda Pij IX. se ni zmenil za to in je hladnokrvno maševal dalje. Ukazal pa je na svojim četam, da se ne smejo upirati.

Kmalu se je pokazalo, da mora pasti Rim pod vsakim pogojem v roke italijanske kraljeve vojske. Ko je bilo treba razobesiti vidni znak predaje, pa ni bilo pri roki belega platna. Papež je zato vzel razviti krog svile in ga dal razobesiti na vrhu križa kupole sv. Petra. Po moči je papež mirno odšel v svoje prostore. Vsedel se je za mizo ter začel pesniti tri stihle na motiv »trepetat«. V tem času so v Vatikanu sešili potrebno belo zastavo in general Kanzer, zadnji poveljnik papeževih čet, je poslal svoja častnika polkovnika Carpegno in majorja Risvalto v glavni stan nasprotnega generala Cadorna na pogajanja s Kvirinalom.

Cadorna je takoj sprejel odposlanca, ki sta se najprej zgrajala nad obstreljevanjem mesta. Pogajanja so bila hitro zaključena. Italijanske čete so zasedle mesto in tekot popoldneva se je podpisala kapitulacijska pogodba v vili Albani.

Čim je prenehalo grmenje topov, so se podali Rimljani zopet na ulice. Toda kako so se prestrašili, ko so ob 11. vko: kile v mesto italijanske kraljeve čete! Brž so se zopet umaknili in se poskrili v svoja stanovanja za zaklenjena vrata.

Sklenitev miru je bila porazna za papežovo državo. Vatikan se je moral udati in se obvezati, da odstopi mesto italijanskim kraljevim četam. Moral je dati pristati na zahtevo, da vkorakajo čete kot zmagovalci z vsemi vojaškimi častniki, obenem pa se je moral zavezati da papež nemudoma zapusti svojo vojsko, odnosno da prepusti njeno usodo volji italijanskih kr. čet. Te so prevzele tudi vse zastave, orožje in municijo papeževе armade. General Cadorna pa se je zavezal v imenu kraljeve vojske, da bo spoštoval papeža in vatikanski kolegij ter da se ne bo vtikal v verske ustanove.

Kakor vedno in povsod ob takih priložnostih, so sedaj izbruhile tudi v Rimu sovraštosti med meščani. Liberalneše prebivalstvo je zlasti hotelo obračunati s papeževim glavnim policijskim tajnikom Pijem Capranicom in z njegovim najintimnejšim sodruidnikom, mons. Raudijem, ki je veljal za Capranicovega inspiratorja. Vendarle se je posrečilo ohraniti odnosi celo in zdravo kožo. Pobegnila sta s pomočjo zvite Capranicove hišere, ki je svojega očeta in Randija otela gotove smrti.

Italijanski general Cadorna je takoj imenoval upravitelja za mesto ter mu prideli nekoliko svetovalcev. Papežev oblasti je bilo s tem definitivno konec. Pij IX. je bil precej potlačen. Pisal je svojem nečaku: »Vse je končano. Brez svobode ni mogoče vladati cerkve. Morate zame, jaz vas blagoslovijam«.

Zavzetje Rima po italijanskih četah tvori nedvomno najlepše poglavje italijanskega Risorgimenta. Zato tudi praznujejo Italijani ta dan z velikimi slovnostmi. Oni že vedo, po čem je prostost ki so si jo izvojevali izpod cerkvene hišarhije.

Ali ste že poslali na ročnino za „Jutro“?

Naši kraji in ljudje

Odmov mariborskih volitev v Celju

Celje, 22. septembra.

Vse narodno Celje je nestrpno pričakovalo izida občinskih volitev v Mariboru. Saj je številčno razmerje med strnjanimi Slovenci in v gospodarski stranki združenimi Nemci in renegati v Mariboru barometer tudi za občinske volitve v Celju. Na nepopisno veselje vseh narodnih krogov in temvečjo konsterniranost pri nasprotnikih se je torej sinoči ob večernih urah kakor blisk razširila po celim mestu vest o sijajni zmagi Narodnega bloka nad mariborskimi Nemci, ki so prvič in zadnjič, odkar obstoja naša nacionalna država, poskusili naskočiti na severno slovensko trdnjavo. S to sijajno zmago je izbrisana enkrat za vselej iz sveta izmišljena trditve naših nasprotnikov o neki nemški večini v Mariboru, kakor bo dne 28. t. m. v Celju odločno odvržen poskus, da bi zavladovala v biseru Savinjske doline, v starodavnem Celju še kdaj nemškutarska klika.

Narodno zavedni Celjani so sledili z veliko pozornostjo vsem pripravam za občinske volitve v Mariboru. Prav posebno jih je veselilo, da so si podali brez ozira na strankarske boje, ki so v Mariboru še veliko strastnejši kakor v Celju, v nevarnosti, da utegne zavladati na magistratu zopet nemška in renegatska klika, v bratski slogi roke vse slovenske stranke. Ko je bil narodni značaj našega severnega mesta skrajno ogrožen, pri posameznih strankah številčno razmerje mandatov in druge malenkosti niso igralo prav nobene vloge. Interesi posameznih političnih skupin so se podredili trdni volji, da mora dobiti Maribor odločno narodno občinsko zastopstvo.

Zal, da po krivdi dr. Ogrizka v Celju ni moglo priti do enotne narodne fronte. Krvni brat se je združil raje s stoletnim našim narodnim nasprotnikom, da zadosti svojim osebnim ambicijam in užaljeni samoljubnosti. Toda mariborski Slovenci so pokazali narodnim Celjanom z verno narodno disciplino in z neomajnim zaupanjem v pravično stvar pot do krasne zmage. Čestitamo jim na lepem uspehu z obljubo, da bomo po istem vzgledu obračunali tudi Celjani dne 28. septembra enkrat za vselej s celjskimi renegati in njihovimi pomočniki.

Socijalistično-komunistični shod v Ljubljani

Ljubljana, 23. septembra.

Pristaši socijalno-komunist. stranke so sklicali za nedeljo v Mestnem domu javen shod, ki naj bi bil nekaka manifestacija delavstva proti vojnemu klanju. Vsi, ki so se shoda udeležili, pa so se lahko na lastne oči prepričali, da shod v nobenem pogledu ni dosegel svoje svrhe. Nasprotno, pokazal je jasno, da v naših delavskih vrstah ni enotnosti in da so partizanske strasti tako razvnete, da so se skliateljci in pristasi ene in druge politične frakcije celo sami med seboj prepirali. Govori vseh govornikov so bili popolnoma depklasirani in edino socijalist Mihevc je imel govor, ki je po svojem jedru vsaj deloma odgovarjal namenu in smotru zborovanja.

Zborovanje je otvoril socijalni demokrat Rupret, ki je v kratkih potezah obrazložil namen zborovanja. Takoj nato je dobil besedo tajnik Delavske zbornice dr. Stanko Likar, kojega govor pa je bil brez vsake vsebine. Govoril je na dolgo in široko, da so bile vse vojne vedno le delo kapitalizma. Niti z besedico pa ni omenil, kako bi se v bodoče preprečila krvava morija med narodi.

Tudi drugi govornik Jože Golmajer je s svojim govorom popolnoma zgrešil svoj cilj. Napadal je ljuto razne politične stranke, ki so pred vojno obstojale v Sloveniji. Ostro je bičal zlasti klerikalizem, izjavljajoč, da je cerkvena gospoda vedno delovala na to, da se napove vojna. Prizanesel pa tudi ni naprednim strankam, češ, da so se tudi one zavemale za krvavo razračunavanje med narodi.

Kot tretji je govoril komunist Peterkovič, ki se je bavil z visokimi problemi zunanje politike, a pri tem pozabil, da je shod sklican proti vojni. Trajni mir je po mnenju tega vneta komunisti mogoč le v tem slučaju, da se pobije buržuazija in inštala delavska sovjetska vlada. Za vzgled je zborovalcem predložil sovjetsko Rusijo, a je v tem seveda pozabil, da ima baš ta država danes najmočnejšo oboroženo silo.

Kot slednji je govoril Ignacij Mihevc, ki je uvodoma povsem pravilno naglašal, da se današnji shod ni sklical v svrhu politiziranja in raziskovanja vzrokov svetovne vojne. «Mnenja sem, da smo se sestali, da se pogovorimo, kako bi sejal med narodno bratstvo in ljubezen, a ne sovražstvo.» Brezplodna bi bila vsaka debata o povzročiteljih svetovne vojne, kajti delavstvo si mora biti na jasnem, da je bil nemški militarizem ob izbruhu svetovne vojne stokrat bolj organiziran, kot proletarijat. Ob sklepu svojega govora pa se tudi g. Mihevc ni mogel izogniti političnemu modrovanju in je izjavil, da so glavni krivci vojne militarizem, kapitalizem in klerikalizem. Treba je zrušiti te stebre današnjega družabnega reda in potem bo gotovo zagotovljen trajni mir. Naloga proletarijata pa je danes zlasti ta, da se bori za bratstvo in medsebojno složnost, a ne za sovražstvo.

S tem je bilo zborovanje zaključeno in udeleženci so se nato mirno razšli.

I. zbor pravnikov v Zagrebu

Zagreb, 22. septembra.

Po deloma zelo živahni debati, s katero se je bogati dnevalni red izžepal, je bil večer ob 11. v saborski dvorani zaključen kongres jugoslovenskih juristov. Po resitvi zadnje točke, kongresni prispevki, se je izvršila izvolitev stalnega kongresnega predsedstva, kateremu načeluje državni svetnik Nestorović in kateremu pripadajo kot podpredsednika prof. doktor Polić (Zagreb) in dr. Majaron (Ljubljana) ter odborniki dr. Babuik, dr. Delene, dr. Peleš, dr. Verona, Ljubomir Stefanović in Mihajlo Zlatanović.

Ko je še kongresni tajnik dr. Politeo prečital svojo poročilo, je imel zaključni govor predsednik dr. Verona. Zahvalil se je vodilnim osebnostim in vsem navzočim za storjeno delo, s čigar rezultatom so lahko juristi z ozirom na stavljen nalog zadovoljni. Ponovno je naglasil, da ostane vse to delo zastoj, ako parlament ne pretvori rezultatov v dejstvo. Pri tem se je obrnil omenjajoč govor profesorja dr. Arangelovića na banketu, zopet na politiko med juristi, katerih dolžnost naj bo: utirati pota za stvarno zakonodajno delo v narodni skupščini.

Govor dr. Verone je bil sprejet z glasnim odobravanjem. Nato je govoril beograjski odvetnik Aca Pavlovič, zastopnik predsednika srbskega odvetniškega združenja, ki se je v temperamentalnih besedah zahvalil dr. Veroni za odlično vodstvo kongresa, čemer so navzoči burno pritjevali. Kot zadnji govornik je nastopil g. Milivoj Petrovič iz Beograda, ki žal bog ni mogel opustiti polemike proti političnim strankam. Dr. Verona je ponovno povzel besedo in se še zahvalil ministru pravde na zavzemanju za kongres.

Po sklepu seje so se podali udeleženci na Wilsonov trg, kjer so bili pred gledališčem fotografirani. Sledilo je razgledavanje etnografičnega muzeja, opoldne pa družabni sestanek na Okrugljaku. Danes jutraj so se podali kongresisti, njih 300, s posebnim vlakom v Lepoglavo k ogledu tamošnje kaznilnice. Po večernem povratku v Zagreb se razidejo.

Z ozirom na vprašanje izvenkonkurzne prisilne poravnave je sprejel kongres sklep, v katerem se prisilna poravnava označuje principielno kot dobro pravno sredstvo za zaščito dostojnih, v nesrečo dospelih dolžnikov. Zakon se je pa po uveljavljenju za celo državo pokazal kot instrument zlorabe za brezvestne dolžnike. Kongres juristov obsoja poslovno nemoralno in zahteva od merodajnih faktorjev hitro reformo zakona, ki bo vestnim dolžnikom, a tudi upnikom in javnim interesom nudil zaščito. Z ozirom na odvetniški red je bil sprejet sklep, ki označuje v l. 1921. v ministru pravde izdelani načrt kot primerno podlago za nadaljnje delo na izenačenju braniteljskega prava. Posebno se priporoča, da se moški in ženske enako pripustijo k odvetništvu. Vsak odvetnik naj bo v celi državi upravičen zastopnik pred sodišči. Kot pripravljena praksa (koncipijentura) naj bo predvideno 5 let. Zahteva se signatura in dolžnostno zastopstvo pred sodiščem in oblastmi, pospešena rešitev sodniškega zakona in najostrejša pregonjanje zakonitih pisarstva. Proti priporočenemu osnutku odvetniškega reda so se izjavili sodni avskultanti in odvetniški koncipienti, kakor tudi vsi srbski odvetniki in sodniki ter so glasovali proti. Bil pa je z večino glasov sprejet.

Glavni rezultat zbora pravnikov je v tem, da se je ustanovila stalna institucija kongresa, na katerem se bodo vsako leto v raznih mestih naše države sestajali pravni in s svojim delom doprinali svoj del h konsolidaciji razmer v državi.

Naše srednje šole v Julijski Krajini

Ilredni občni zbor »Dijaške Matice« v Trstu, društvo, ki ima nedvomno verodostojen pregled čez naše šolske razmere v Julijski Krajini, je ugotovil dne 14. t. m. sledeča dejstva:

Pred vojno je cvetela na sedanjem ozemlju Julijske Krajine cela vrsta srednješolskih ustanov, ki so pospeševale prosvetni napredek Slovencev in Hrvatov v območju današnje videmske tržnice in puljske prefekture. Imeli smo: slovensko gimnazijo v Gorici, hrvatsko gimnazijo v Pazinu, hrvatsko komunalno realno gimnazijo v Voloskem-Opatiji, hrvatsko gimnazijo v Zadru, dvojezično realko v Idriji, slovensko moško učiteljsko v Gorici, hrvatsko učiteljsko v Kastvu, zasebno dvorazredno trgovsko šolo v sebnodvoračno šolo trgovsko šolo v Trstu. Poleg tega so prihajale v poštev za slovenske dijake še nemške realne gimnazije v Trstu, Gorici in Puli. Takoj po vojni so prišli vsi ti zavodi v težko krizo. Jugoslovenski dijaki so ostali brez poduka.

23. januarja 1919 se je končno vendarle odprla slovenska realka v Idriji. Mesec oktobra ji je pa sledilo slovensko učiteljsko v Tolminu, potem slovenska nižja gimnazija v Idriji in l. 1921. hrvatsko učiteljsko v Arbanasih pri Zadru. Veliko je bilo število eksternostov, ki so na teh zavodih polagali zrelostne izpite. Dolgo časa pa niso ostale te šole na višku. Pregonjanja profesorjev in dijakov, nadomeščanje domačih učnih sil z učitelji, ki niso bili zmogni našega jezika in podobni vzroki so vse te ustanove spravila na tla. Končno je italijanska vlada zatlila nižjo realko in nižjo gimnazijo v Idriji. Realke bo v dveh letih ali še prej konec. Pred odpravo zavoda, v šolskem letu 1923-24 je bilo v Idriji na gimnaziji 40 dijakov, na realki

pa 253. Lani se je število dijaštva skrčilo na 87 duš. Otvorila pa se je lani nižja slovenska realka v Vidmu, kjer je bilo vpisanih 45 dijakov. Okolu 150 dijakov je bilo radi italijanske šolske politike napram Slovanom primorano prekriti svoje studije. Tudi slovensko učiteljsko v Tolminu je popolnoma izgubilo slovenski značaj. Gojenici zavoda so lani polagali maturo pred italijansko komisijo potom tolmača. Še slabše razmere vladajo na učiteljsko v Zadru, ki je samo še po imenu hrvatsko, v resnici pa italijansko in ki se tudi ukinje. V Tolminu je bilo lani 233 dijakov (fantov in deklet) letos pa jih je 217. Vseh slovenskih srednješolcev v Italiji je sedaj 447, dočim jih je bilo pred enim letom 560. V inozemstvu je bilo vpisanih na srednjih šolah okolu 700 dijakov iz Julijske Krajine.

Tudi število visokošolcev je v zadnjem letu nekoliko padlo. Leta 1922-1923 so imeli Slovenci v Italiji 217, l. 1923-24 pa samo 210 univerzitetnih slušateljev. Tehnikov je bilo 39, filozofov 21, dijakov na trgovskih visokih šolah 48, agronomov 7, juristov 28, medicincev skupno 48, bogoslovcev 18. Doma v Italiji je študiralo 75 visokošolcev, v inozemstvu pa 135. Ta statistika našega šolstva v Italiji je v vseh ozirih zelo poučna ker kaže, v kakšnem prosvetnem stanju se nahaja jugoslovenski narod v Julijski Krajini odkar je prišel pod kulturno žezlo Italije.

Občinske volitve v Celju

Za občinske volitve v mestu Celju, dne 28. septembra, je izdal Narodni blok (združena JDS, NSS in NRS) na narodne celjske volitve manifest, ki se po tonu in stvarni vsebini bistveno razlikuje od črnožoltega pamfleta, ki ga je skovala in izdala dr. Ogrizka celjska nemškutarija.

Manifest Narodnega bloka se glasi:

SLOVENSKI SOMEŠČANI!

V nedeljo, dne 28. septembra 1924, se znova vrše volitve v mestni zastop celjski. Slovenski someščani, pozivamo Vas, da vržete svoje volilne krogljice

v I. skrinjico.

1.) Mesto Celje mora predvsem ohraniti svoj slovenski značaj in slovenski mestni zastop. Narodni izdajalec je vsakdo, kdor bi pomagal nasprotni nemškonacionalni listi do zmage.

Nemškonacionalna politika je pod Avstrijo povzročala v Celju samo sovraštvo in nemir, je odtujala mesto slovenski okolici in ga danes skuša spraviti v nasprotje z našo narodno državo, katera je navzlic težavnim pogojnim razmeram dala mestu upravnosodišče, carinarnico, rudarsko šolo, invalidski dom, celo vrsto novih zdravstvenih zavodov in je rešila mesto velikih stroškov s podržavljenjem trgovske šole.

Vsi vidimo, da se je v Jugoslaviji pomnožilo število industrij in obrtov in raznih drugih gospodarskih naprav v Celju. Promet je večji, prilik za delo in zaslužek je več ko pod nemško vladavino v Celju.

Samo slovenski občinski zastop pa bo mogel s pomočjo narodne naše države, ki je imela in ima med celjskimi nemškimi nacionalci svoje najbolj strupene sovražnike, izvršiti odpravo vojaških objektov v Celju, s čemer bi se doseglo popolno odplačilo starih občinskih dolgov, doseči znižanje telefonskih in železniških zvez (direktne vlake v Slatino), doseči regulacijo Savinje s pritoki, zgradbo okrožnega sodišča in dr.

Slovensko in jugoslovensko pa mora ostati Celje tudi, da si ohrani doseženi dobri sloves med letovisčarji iz hrvatskih in srbskih krajev naše domovine.

2.) Dosedanji slovenski mestni zastop je prevzel za nemškimi mogotci prazne občinske blagajne, popolnoma zanemarjeno vodstvo računov na magistratu, zanemarjena občinska poslopja, ceste in druge občinske naprave.

Upeljal je na magistratu red ter solidno in nepristransko upravo. Tudi napram Nemcem je bil miren in upravičen, proti uslužbenecem kakor meščanstvu, dasi je bilo težko lepo ravnati s prejšnjimi tlačitelji Slovencev, ki vračajo danes Slovincem prizanesljivost s sejanjem novega narodnega sovraštva.

Popravlil je navzlic visokim stroškom večino mestnih poslopij; precej ulic in most čez Savinjo, preuredil plinarino, izvedel skoro do konca popravila pre-

slabega in pod Nemci slabo izvedenega mestnega električnega omrežja, vpeljal nov poslovnik na magistratu, ki določa kot poslovni jezik slovensko, dal na razpolago ceno stavlbiša za industrije in privatne hiše (Jožefov hrib) in končno izdelal pravično službeno pragmatiko za mestne uslužbenca.

Iste solidne in mirne poti za ureditev in popravilo nedostatkov, kateri so še ostali, se hočejo držati naši kandidati tudi v bodoče.

Cakajo jih še nove naloge: tlakovanje vseh cest, izpopolnitev kanalskega omrežja, ureditev savinjskega nabrežja.

S pomočjo Olepševalnega društva hoče mestna uprava skrbeti tudi v naprej za čistost in okrasenje mesta.

3.) Mesto Celje more ohraniti tudi v bodoče na višini svoje narodno šolstvo, za katero se ne sme štediti denarja, mora pa tudi podpirati druge izobraževalne zavode, kakor gledališče, glasbeno šolo, muzej in razna dobrodelna ter kulturna društva. Posvečati je tudi v bodoče še v večji meri skrb mestnim revežem.

4.) Mi vsi torej zahtevamo, da ostane Celje slovensko mesto in da ima tako občinsko gospodarstvo, da se bo pospeševala naša industrija, trgovina in obrt, da se bo skrbelo za potrebne kulturne, zdravstvene in socialne naprave, vse v okviru danih možnosti in sredstev. Za to rabimo izkušene, nesebične in nabružene ljudi. Kdor se brani z renegati in izdajci svojega naroda, bo z lahkoto izgubil tudi interese mesta Celja in svojih someščanov.

Ne volite dne 28. septembra renegatov in narodnih izdajic, temveč naše kandidate!

Sledi kandidatna lista Narodnega bloka, koje nosilec je dosedanji celjski župan dr. Juro Hrašovec (JDS). Kot drugi je na listi Drago Gobec, knjigovodja (NSS) in kot tretji Franc Leskovšek, trgovec (NRS).

Vsem,

ki hočejo dobro kavo piti, priporočamo izvrstno našo pravo domačo Kolinsko cikorijo.

Objava

Podpisana tvrdka naznanja, da dosedanjí vodja njene podružnice v Ljubljani, Gledališka ulica 8, post. inž. Hinko Alabanda ni več v njeni službi in da ni upravičen v imenu tvrdke vršiti nikakih poslov.

Jugoslovensko importno in eksportno podjetje inž. Rudolfa Pečlin

Centrala Maribor, Trubarjeva ulica št. 4.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Kulturni pregled

Francosko-jugoslovenski kulturni stiki

Lani mi je bilo dano ponovno izpregovoriti o mojstrski Ibrovčevi francoski Hudiji (José Maria de Heredia), ki dostojno nadaljuje, oziroma že nadkrijuje Jovanovićevo zajeto razpravo o MÉRIMÉ-jevi «Guzli». Letos pa mi je g. Nikola Banašević poklonil svoje delo «Jean Bastier de La Péruse» (1529-54), étude biographique et littéraire, Paris, Les Presses Universitaires de France, na čigar podlagi je mladi beograjski profesor dosegel doktorat pariškega vseučilišča in bil nedavno imenovan docentom francoske književnosti v Skoplju. Črnogorec Banašević, ki je že večkrat posetil Slovenijo, bodisi sam ali pa kot voditelj dijakov, je boje kandidat za srbohrvaški lektorat na Ecole des langues orientales v Parizu, kjer poučuje gospod André Vaillant, ki je letos opetovano že naš gost.

Banaševićeva knjiga je manjša od Jovanovićeve ali Ibrovčeve, vendar ne manj temeljita. Na 244 straneh je avtor nakopil dosti gradiva o pozabljenem pesniku Bastieru, članu «Francoske brigade», ki se je otvorila pod velikim Ronsardom (r. 1524) in Du Bellayem. Želeč obogatiti

Francijo z novim pesništvo in pobijati z «bliskom svojih spisov grdi nestvor Nevednost», t. j. domala vso dotedanja domačo književnost. Bastier iz La Péruse, ki so ga vrstniki primerjali z Evripidom in mu dajali bobneč pridevke kot: učni, resni, visoki, globokomumni, tragični, drugi Ronsard, krvavi, medejski, lični, in ki so po njegovem imenu skovali za žalno igro, ultradni vzdevke «perusine», je kakor mnogo sodobnikov pideset let po svoji smrti zatonil v gosto noč pozabe. Današnji rod pa zopet obuja iz grobov srednjeveške mrlične, n. pr. Bédier Tristana in Izolda, Boulenger Lancelota itd. Ronsard je za svojo štiristoletno zaslovljen bolj nego kdaj poprej. In po pravici. Kaj pa Bastier, ki vendar spada med «poètes mineurs»?

Ne glede na to, da so veliki mojstri večinoma dokončno preiskani, je delo manjših pesnikov pogostokrat značilno za proučevanje idej, smeri in okusov določene dobe. Zanimivo je zasledovati, kako so veliki bardji vplivali na manjše, kako so manjši pojmovali velike ter jim pomagali, oziroma še česse bili na kvar s svojimi posuemanjem. Ako bi Jean de La Péruse, ki je najprej nastopil kot igralec v Jodelcevi «Kleopatri», imel edino to zaslugo, da je napisal drugo francosko

tragedijo v časoslovnem redu, bi že zaslužil posebno pozornost in mesto v zgodovini francoskega gledališča v 16. veku. Ali ta druga žalojga kaže napredek, osobito v obliki, napram prvi in je po spešila slovenski preobrat, ki ga je pričel Jodelle. Avtor «Medeje», ki se še ni povsem otresel Senecovega vpliva — umrl je v 25. letu svoje dobe —, je zapustil zbirko stihov, ki donekod opravičujejo nade, stavljen nanj. G. Banaševiću, ki je v dveletnim trudom opravil nelahki svoj posel, želimo nadaljnjih uspehov in mnogo pesnemovalcev.

Dramatična šola Udruženja gledaliških igralcev. Po dveletnem obstoju je Udruženje doseglo za svojo Dramatično šolo pravico javnosti. Namen šole je posredovati sposobnim in nadarjenim gojencem možnost razvoja do ouserske do zrelosti, kakor tudi vzgajati one, ki se sicer ne mislijo posvetiti gledališču, da lahko pridobljene izkušnje uporabljajo pri diletantskih odrih. Šola ima prvi in drugi specialni letnik za one, ki se nameravajo posvetiti gledališču, diletantom je pa namenjen splošni tečaj, ki traja eno leto. Učni predmeti so: 1.) Dramatična igra; deklamacija, mimika, akcija na odru, študij vlog, praktične vaje. 2.) Fonetika. 3.) Teorija gledališke umetnosti. 4.) Splošna dramaturgija. 5.) Slovenska dramaturgija. 6.) Veda o kostumih. 7.) Scenografija. 8.) Hizična.

9.) Ples. 10.) Nastavek glasu. V splošnem tečaju tudi režijske vaje. Vpisovanje se vrši še do 27. t. m. v pisarni Udruženja, dramsko gledališče, dnevno od pol 15. do pol 16. ure. Za sprejem v prvi specialni letnik so zahteva dopolnjeni 16. leto in absolviranje 4 razrede srednje ali meščanske šole. Vsi novostopivši učenci se morajo podvreči sprejemnemu izpitu, ki se vrši dne 28. septembra ob 10. uri dopoldne v Foeyu dramskega gledališča.

Sretovoznani pianist Aleksander Borovski koncertira prvokrat v Ljubljani v Unionski dvorani v petek, dne 26. t. m. Borovski uživa svetovni sloves ter je žel posebno v Ameriki prave triumfe navdušenja in občudovanja. Tehniko klavirja obvlada z mojstrsko dovršenostjo in desnico ima prav tako izvežbano kakor levico. Njegov udar je mehak, piano sočen, forte udarja z moško odločnostjo. Repertoar njegov obsega vso svetovno literaturo, vendar je najznačilnejši interpret ruskih avtorjev. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni.

Novo gostovanje basista Betetta v zagrebški operi. Član ljubljanske opere gospod Julij Betetto nastopi tekem tega tedna v zagrebškem opernem gledališču. V četrtek bo pel v Smetanovi «Prodani nevesti», kjer bo istočasno gostoval g. Josip Rijavec, v soboto pa v Rossinijevem «Sevilskem brivcu». — Tekom tedna bodo imeli v Zagrebu tudi novo premiero:

uprizori se Rimskij-Korzakova «Čarjeva nevesta».

Zakon o avtorskem pravu. V umetniškem odelnju ministrstva prosvete je bil te dni dovršen načrt zakona o avtorskem pravu, ki bo v prihodnjem zasedanju predložen narodni skupščini.

Meličev «Skopuh» v Zagrebu. V nedeljo popoldne se je v zagrebški drami uprizorila Meličeva klasična komedija «Skopuh». Naslovno vlogo je igral igralec Freudenreich.

Gostovanje koloraturke ge. Tinke Vesel-Polje v Osijeku. Clonica zagrebške opere ga. Tinka Vesel-Polje je pela v nedeljo zvečer v Osijeku, kjer so uprizorili Rossinijevega «Sevilskega brivca». Njen drugi nastop bo v četrtek. Pela bo part Gilde v Verdijevem «Rigolettu».

Shawov «Hudičev učenec» na novo-sadski pozornosti. V četrtek zvečer je bila v Novem Sadu premijera Shawove drame «Hudičev učenec». V naslovni vlogi je gostoval član beograjskega dramskega gledališča g. Božo Nikolić.

Nemška in francoska grafika v Pragi. V praškem «Rudolfinu» so v nedeljo otvorili razstavo nemške in francoske grafike. Med razstavljenimi deli se nahajajo dela Barlaaha, Beckmanna, Chagalla, Gausla, Liebermanna, Mejsa, Kokoschke, Lehmbrucka, Grisa, Deraina, Laurensa, Laurentina, Manola, Picassa in Vlamincka. Mlado Nemčijo zastopajo Hansa, Suteunis, Genia, Hofer, Grossmann in Jenci.

Domače vesti

* **Nov ameriški konzul v Beogradu.** Za ameriškega konzula v Beogradu je imenovan g. Harry Dayton, dosednji vicekonzul v Kovnu.

* **Imenovanja v državni službi.** Imenovani so: profesor nižje poljedelske šole na Grmu Ferdinand Vencina za pisarja v oddelku za poljedelsko vzgojo v kmetijskem ministristvu; živinorejski inštruktor v Kranju Jakob Kladnik za ekonomskega uradnika in namestnika državnega ekonomista v vranskem okraju; poljedelski učitelj pri pokrajinski upravi v Ljubljani Vladimir Kuret za državnega ekonomista v ljubljanskem okraju; bivša asistentka pri poljedelskem oddelku v Ljubljani Josipina Trampuš za pisarja poljedelske stroke pri velikem županu ljubljanske oblasti.

* **Kranjska hranilnica v Ljubljani** je velikodušno nakazala velikemu županu ljubljanske oblasti znesek 10.000 Din kot podporo za po neurju prizadete občine ljubljanskega in kranjskega sreza.

* **Draginskih doklade poročenih učiteljev.** Kakor poročajo »Narodna Prosveta«, izgleda, da ne bo prišlo to vprašanje nikoli na dnevni red iz enostavnega razloga, ker ministristvo prosvete, oziroma statistični oddelek tega ministristva sploh nima nobenih podatkov o številčnem stanju za državni uradniki poročenih učiteljev, niti ni doslej napravilo kake korake, da bi zbralo te podatke. Zaradi tega sploh ne more finančni odbor pristopiti k obravnavanju tega vprašanja, ker more imeti predhodno točen proračun, koliko bi znašalo povečanje doklad poročenih učiteljev.

* **Upokojitev učiteljskega.** Podpisan je ukaz o upokojitvi 160 učiteljev, ki so dovršili službeno dobo.

* **Himen.** V nedeljo se je poročil mariborski sodnik g. Emil Kramar z gđ. Pavlo Opelko, hčerko nadrevidenta drž. železnice Ignacija Opelke. Kot priči sta prisostvovala g. Ignacij Opelka in državni pravdnik g. dr. Ivan Hojnik.

* **Smrtna kosa.** V Ljubljani je prešlo nedeljo po dolgotrajni bolezni umrl splošno znani veletržec z vinom, gostilničar in hišni posestnik g. Josip Schrey v starosti 53 let. Pokojnik je dolgo let vodil restavracijo na ljubljanskem glavnem kolodvoru, prevzel pozneje znano gostilno »Pri fajmoštru« ter ustanovil veliko vinsko trgovino. Bil je kremenit mož, koncilijant in uslužbenec narodnjak in naprednjak ter je užival pri soseskih splošne simpatije. Pogreb se vrši danes ob 16. uri popoldne iz hiše žalosti, Sodna ulica št. 2, na pokopališče pri Sv. Kihu, kjer bo v lastni grobnici položen k večnemu počitku. — V Brežicah je umrla dne 22. t. m. dopolne gospa Frančiška Novak roj. Skrinjar, posestnica in babica, v 53. letu starosti. Pokojnica je bila ena izmed onih narodnih dam v Brežicah, ki so za časa nemškutarstva morale mnogo trpeti. Gospa Novakova je bila zelo narodna in požrtvovalna, kakor tudi njen soprog, ki je že prejel umrl. Svojo rodobno je vzgojila v narodnem duhu. Pokojnikoma blag spomin, preostali iskreno sožalje!

* **Upokojitev bivših avstrogrških oficirjev.** Kakor javljajo iz Beograda, je podpisan ukaz vojnega ministra, s katerim je upokojen večji del bivših avstrogrških in črnogorskih oficirjev, ki niso bili sprejeti v našo vojsko. Med drugimi je upokojen naš ožji rojak polkovnik Matej Prašnikar, nadalje podpolk. Anton Jevnikar, Avgust Jesenko, Jernej Andrejka in Ivan Kramaršič; majorji Pij Lazarini, Viljem Dereani, Fran Hočevar in Anton Krejčič; kapitani Bogumil Mejovšek, Romeo Puteani, Jurij Fuks, Josip Segar in Božidar Martič; poročniki Peter Kastelic, Bogdan Kralj; konjski kapitan Bogomir Lazarini; artiljerjska podpolkovnika Josip Dekleva in Ivan Mrak; inženjerski kapitan Stanko Sirca in žandarmerijski kapitan Avgust Jeršnovič.

* **Dr. Emanuel Lasker,** dolgoletni svetovni šahovski prvak, dospe po dosedanjih razpisih v Ljubljano v soboto 27. t. m., kjer ostane tudi še v nedeljo in ponedeljek kot gost »Ljubljanskega šahovskega kluba«. Nastopil bo v tem času z raznimi šahovskimi velezanimivimi podukcijami v tukajšnjem šah. klubu ter igral po možnosti tudi nekaj resnih partij z našim mojstrom dr. Milanom Vidmarjem, nakar vse ljubitelje šaha in igralce že sedaj opozarjamo. Natančni vpisod dr. Laskerjevega gostovanja še pravočasno objavimo.

* **Seja donavskih tehničnih komisije na Bledu.** Dne 24. t. m. se sestane na Bledu stalna tehnična komisija za režim donavskih vod. Sedanje zasedanje te komisije bo trajalo približno 8 do 10 dni. Ta komisija je upostavljena na temelju čl. 293. trianonske mirovne pogodbe in njen delokrog obsega bivši teritorij kraljevine Madžarske. Namen ji je, da se ohrani enota in izboljša režim vodnih tokov, ki so presekani po novih mejah. Predsednika komisije imenuje Društvo narodov. Sedanjí predsednik je gospod Carlo Rosselli. Našo kraljevino zastopa gospod F. Vilfan, ki je obenem tudi zastopnik naše kraljevine v mednarodni donavski komisiji, ki ima svoj sedež v Bratislavi. V komisiji za režim vod so razen naše kraljevine zastopane še Avstrija, Češkoslovaška, Madžarska in Rumunija.

* **50 letnica zbora hrvatskih zdravnikov.** Iz Zagreba nam poročajo: V dne 21. do 23. oktobra letos praznuje Zbor zdravnikov Hrvatske, Slavonije in Medijmurja v Zagrebu 50 letnico svojega obstoja. Ob tej priliki se bo vršil tudi znanstveni medicinski kongres s predavanji in demon-

stracijami. Tudi se bo vršila redna skupščina Jugoslovenskega zdravniškega društva. Udeleženci proslave naj naznanijo, da-li se udeležijo sami ali z družinami, da se jim oskrbi stanovanje. Poleg prijave je treba poslati 100 dinarjev na naslov: Dr. Fischer, Zagreb, Duga ulica 6. Izkaznica bo veljala za vožnjo na vseh državnih železnicah in na parobrodih.

* **Spominska plošča padlim vojakom.** Prihodnjo nedeljo od desetih dopoldne se odkrijeja na Rovih dve spominski plošči padlim in pogrešanim vojakom-domaćinom. Govoril bo bivši vojni kurat g. Bonča.

* **Za Jugoslov. Matico** je daroval gospod Vukan, kavarinar v Dol. Lendavi, 100 Din. Iskrena hvala!

* **Železniška olajšava za uradnike in upokojence.** V prometnem ministristvu je bil te dni izgotovljen pravilnik o olajšavah za železniške in parobrodne vožnje za državne uradnike in upokojence. Namesto dosedanjih treh voženj na leto se daje uradnikom in upokojencem pravica do neomejenega števila potovanj za polovično ceno.

* **Velik som na zagrebškem trgu.** Prošlo soboto je bil na zagrebškem trgu na prodaj izredno velik som. Dolg je bil poldrugi meter ter je tehtal 52 kilogramov. Ujeli so ga v Ruglici. Vzbuja je radi izredne velikosti med občinstvom senzacijo. Sekali so ga kilogram po petdeset dinarjev.

* **V grobnici okradena.** V Uzdinu v Banatu je bila nedavno v lastni grobnici pokopana hčerka bogatega posestnika Pavla Palana. Pokojnici so položili v grobnico bogate darove. Prošlo nedeljo pa je pokopališki nadzornik opazil, da je bila grobnica odprta in je našel tudi vrčico, v kateri so se darovi položili pokojnici v krsto. Policija je ugotovila, da so zlikovci vlomili v grobnico in odnesli dragocena darila. Nekoliko sumljivih oseb je bilo aretiranih in so nekatere zločin že priznale.

* **Ni bajka, ampak gola resnica:** v alkohololu tiži zli duh, ki zleze v človeka, in gorje človeku, ki ga dobi v oblast — alkohol. Posebno nevaren je mladim ljudem. Če sporočite Vaš naslov upravnistvu »Mladega junaka«, Ljubljana, Poljanski nasip 10, dobite — brezplačno — na ogled eno številko mladinskega lista, ki vam bo gotovo ugajal. 2054

Iz Ljubljane

u— **Gospodinjina šola na »Mladiki«.** Vpisovanje v gospodinjinsko šolo na »Mladiki« v Ljubljani se vrši dne 1. oktobra ob 9. uri dopoldne. Z gospodinjinske šole v zvezi je tudi internat. Gojenke, ki stanejo v internatu, plačujejo za vso oskrbo za ukovino vred mesečnih 1200 Din, zunanje gojenke, ki dobivajo ob šolskih dnevih vso hrano razen zajutjka — v gospodinjinski šoli, plačujejo za ukovino vred 800 Din. Poleg praktičnih predmetov, kakor: kuhanje, šivanje, pranje, likanje, in vsa gospodinjinska opravila, se poučujejo tudi teoretični: gospodinjinsko spise, računstvo in knjigovodstvo, zdravstvo, življozanstvo, gospodinjstvo, državozanstvo, vrtnarstvo, vzgojeslovje in petje. Za večerne tečaje sledi objava kasneje.

u— **Združitev III. dekliske osnovne šole z dekliskio osnovno šolo na liceju** v Ljubljani se je izvršila pod skupnim imenom »Mestne dekliske šestrazrednice na liceju«. Vodstvo šole ima šol. upraviteljica ga. Mira Engelmannova. Učiteljice, ki so bile doslej na licejski osnovni šoli, ostanejo tudi na združeni šoli. Izmed učiteljic dosedanje III. dekliske osnovne šole pridejo štiri na združeno licejsko osnovno šolo, ostale učiteljice ostanejo do nadaljnjih odredb na razpoloženju. Učni prostori so poslej na liceju

u— **Trgovci in nameščenci Slovenskega trgovskega društva »Merkur«** v Ljubljani namerava ustanoviti za svoje članstvo (trgovce in nameščence) menzo. Interesenti se vsled tega vabijo, da se udeležijo tezačevnega sestanka, ki se vrši v torek dne 23. septembra ob pol 8. uri v društvenih prostorih, Gradišče 17. I.

u— **Cercle Français.** Društveni občni zbor se vrši dne 29. t. m. ob 5. uri popoldne v pritličju I. dr. gim. v Ljubljani. K obilni udeležbi vabi odbor. 2056

u— **Novo podjetje.** Pri našem večerajšnjemu poročilu o novem podjetju, ki ga je otvorila tvrdka A. Špiljak za Gradom št. 9 se nam je vrnila pomota in se mora pravilno glasi: V zalogi ima vedno steklo za izlozbe, okna, avtomobile in kočije.

u— **Policijske prijave.** Od nedelje na ponedeljek so bili prijavljeni policiji sledeči slučaji: 1 prestopok pijanosti in razgrajanja, 2 prestopka kaljenja nočnega mira, 9 prestopkov cestnega policijskega reda, 3 prireditve plesa brez dovoljenja, 1 goljufija, 1 pretep, 1 prestopok nedostojnega vedenja in 1 nevarna grožnja. Aretacije so se izvršile štiri in sicer: 3 radi kaljenja nočnega mira ter 1 radi prestopka nevarne grožnje.

u— **Čuden gost v stanovanju.** V nedeljo okrog 10. zvečer so se nakrat odprla vrata stanovanja trgovca Z. na Starem trgu in v sobo neki tuji možki. Zakonca sta se čudnega gosta seveda prestrašila, kajti pričel je kričati in mahati z nožem. Umaknila sta se mu po stopnjicah na cesto, neznaní možki pa jima je sledil. Na ulici sta prijavila zadevo stražniku, ki je neznanca, ki je imel v rokah še vedno odprt nož, komaj ukrotiti. Odvedel ga je na stražnico, kjer so ga spoznali kot slaboumnega bivšega računsko-

ga revidenta pri pokrajinski upravi 33-letnega V. B. Odpeljali so ga v bolnico.

u— **Zlat prstan** se je našel na Poljanski cesti. Dobi se v pisarni oddelka za socialno politiko.

u— **Našel se je dne 12. t. m. na glavni pošti** v pritličju možki dežnik. Dobi se istotam. 2054

u— **Kavarna »Leon«.** Vsak večer svira salonski orkester. 2010

Iz Maribora

a— **Kdaj se pometajo po cestah.** Cestni pometalci pometajo na Dunaju v zgodnjih jutranjih urah, v Gradcu ob 11. popoldne, v Zagrebu in v Ljubljani tudi rano zjutraj. Izjemo dela v tem pogledu edino Maribor, kjer pričnejo z delom pometalci šele ob 8. uri zjutraj. Ta čas pa prihaja v mesto največ ljudi in otroci hodijo v šole. Da jim cestni prah gotovo ni v korist, bo jasno vsakomur. Upamo, da bo novi občinski odbor tudi v tem pogledu napravil red.

a— **Mariborske neugodnosti.** Podaljšanje Marijine ulice v Mariboru je bilo dovršeno že pred dvema mesecema in ulica je ravno toliko časa že odprta, a do danes še niso instalirane svetiljke. Človek se ponoči lahko ponesreči in tudi napadi raznih temnih elementov niso izključeni. Bilo bi torej zelo umestno, da se na tej cesti postavi vsaj ena svetiljka. Sedaj v jesenskem času so pričeli tudi tlakovanjem cest in ulic. Gotovo bi bilo umestno, da bi se tlakovala tudi kratka zveza kolodvora z Aleksandrovo cesto. Ta pot je zlasti ob deževnem vremenu polna blata in bi tlakovanje z ozirom na velik promet bilo nujno potrebno in koristno.

Kje je orožniški zakon?

(Dopis iz orožniških krogov). Orožništvo je hvaležno »Jutru«, da je zopet pokrenilo vprašanje njegovega materialnega obstanka. Kje je pravza? prav orožniški zakon? Vsi zakoni državnih nameščencev in upokojencev itd. so že v veljavi, kar nas prav veseli. Le o orožniškem zakonu ni sluha ne duha. Orožniški prejemki zadostujejo pri sedanjih vedno večji draginji le za skromno hrano, posebno pri oženjenih z večjo družino; na obleko ni misliti. Orožniški otroci hodijo v starih avstrijskih orožniških oblekah, tako da se izmed vseh drugih otrok poznajo čigavi so. O kaki pomoči in zdravilih, kjer ni vojaškega zdravstva, ni govora.

Vsak orožnik ima samo eno ponošeno težko zimsko obleko za leto in zimo, za delavnik in praznik. Čevlje, katere orožnik dobiva so iz najslabšega usnja in zelo malomarno izdelani. Škoda državne blagajne za nič vredno blago. Perilo je površno skup zmetano.

Ob premetstvih dobi oženjeni orožnik za prevoz pohištva 2 Din za km, torej ako znaša daljina 100 km dobi 200 Din. Selitev ga stane najmanj 2500 Din. Sploh je zavladala zopet beda. Vseled tega prosimo merodajne faktorije, posebnogospode poslance in gospode slovenske ministre, naj vendar sedaj, ko imajo vso moč v rokah, rešijo tudi naš zakon in nam dajo kar nam pripada.

Razstava sportnih in drugih psov

Kljub ljubiteljev sportnih psov prireditvi v soboto, 11. oktobra pop. na velesejmskem prostoru smotro psov, v prvi vrsti sportnih; pripuščeni k smotri pa so tudi psi v obče.

Namen te smotre je, da pokažemo javnosti, koliko smo glede kakovosti in števila napredovali od zadnje pasje razstave ter da zopet enkrat zberemo prave ljubitelje psov. Smotra pa je velikega pomena tudi za lastnike psov same. Mnogo izmed njih ima lepe pse, ki se iz katerikoli vzroka ne morejo vpisati v rodovno knjigo; kar se pa lahko popravi, če so psi pri smotri ocenjeni in dobi pri tej oceni vsaj »dobro«.

Ocenjevalna komisija bo obstojala iz priznanih večšakov, tujih sodnikov. Prijave je poslati najkasneje do 5. oktobra na Klub ljubiteljev sportnih psov; Selo, pošta Moste pri Ljubljani. Iz prijave naj bo razvidno ime in bivališče lastnika, ime psa, pasma, starost, spol in barva, če in kje je vpisan v rodovno knjigo in pod katero številko.

Prijave znašajo za štane 5 Din, za neštane pa 10 Din. Da se cela prireditve izvrši čim lepše, vabi odbor Kluba ljubiteljev sportnih psov vse svoje štane, kakor tudi druge ljubitelje psov in razstavjalce na zadnji pasji razstavi v sredo dne 24. t. m. ob 8. zvečer na sestane v restavraciji hotela Strukelj.

Odbor Kluba ljubiteljev sportnih psov.

Trboveljski premog
drva
koks
angleški premog
slezjske briquete
1920
dobavljajo »Ilirija« tu,
Kralja Petra trg 8.
Telefon 220.
Plačilo tudi na obroke.

Dunajsko vremensko poročilo: Sedanjí vremenski značaj bo trajal dalje. Začasno pa bo lepo jesensko vreme moteno po oblačenju in lahkem dežju.

Kino Ljubljanski dvor

Danes 23. t. m.

Novost!

Kabaret Šišmiš

Velikomestna življenska drama v 6 dejanjih. V glavnih vlogah Werner Kraus, Elizabeta Grube in slovitá plesalka ERNA OFFENYE. — Krasni posnetki avtomobilne olimpijade in regate.

Elegantno!

Pikantno!

Predstave vsak dan ob 8., pol 5., pol 8. in 9. uri. Ob nedeljah tudi ob pol 11. dop. in 6. Blagajna je odprta pol ure pred prvo predstavo.

DAMSKE KLOBUKE

priznано najlepše, moderne in preoblikovanje preskrbuje najcenejše Stuchly & Maške

Židovska ulica.

Iz Primorja

* **Matteottijevo zanimanje za nasilja nad slovenskim prebivalstvom v Julijski Krajini.** Tržaški poslanec dr. Wilfan je našel med svojo korespondenčno pismo pokojnega poslanca Matteottija, ki dokazuje, da se je umorjeni borec za pravično stvar zanimal tudi za usodo našega naroda. Pismo se glasi: »Prosim Vas, da mi sporočite glavne slučaje nasilja in nezakonitosti, ki so se pripetili v Julijski Krajini na škodo Slovanov od 4. novembra do danes z natančno navedbo imen, dni in krajev.« Sledi datum in podpis. Iz tega pisma je razvidno, da je Matteotti pazljivo zasledoval tudi fašistovska nasilja nad našim ljudstvom, ki ga bo baš radi tega gotovo ohranilo v hvalnem spominu.

* **Kako dolže naše ljudi tule krivde.** Tržaška »Edinost« poroča: »Pred dvema mesecema je nekdo raztrgal v dveh gostilnah v Brestovici pri Temnici sliko Mussolinija. Orožniška postaja ne more priti storilcem na sled, in zato dolži brestovskega dopisnika »Edinosti«, da bi moral on kot zaupnik tržaškega političnega društva vedeti za storilce. Naši ljudje, ki nimajo s stvarjo nič opraviti, naj si kratkotalo naprtijo na vest kazniv dejanja in naj odgovarjajo zanje. Da jih ni sram teh falotov.

* **Glasbena Matica v Trstu** uvede z letošnjim šolskim letom zopet redno pouk. Poučevali se bodo v posebnem tečaju: klavir, glasbena teorija, vežbanje v petju, praktično poučevanje in pevovodstvo. Poleg tega tečaja se bodo še posebej poučevali gosli, solopetije, orgle, harmonija, kontrapunkt, kompozicija in glasbena zgodovina.

* **Dva utopljenca v Soči.** Pri Gorici so potegnili iz Soče 59letnega cestarja Josipa Maraza iz Standerža pri Gorici. Nesrečnež je najbrže storil samomor v hipni duševni zmedenosti. — Med Kanalom in Ročanjem pa so kanalski orožniki izveleli na breg mrtvo truplo 24letnega Alojzija Zlatoper iz Idrije ob Bači. Pokojnica se je vtopila radi neozdravljive bolezni.

* **Pevsko in glasbeno društvo v Gorici** bo imelo svoj letošnji občni zbor v petek, dne 3. oktobra. Dan nato, dne 4. oktobra, se bo vršil v Trgovskem domu koncert, na katerem bo pela sopranistka ga. Pavla Lovšetova iz Ljubljane. Ob tej priliki nastopi tudi violinski virtuos g. Lipizer, ki bo v novem šolskem letu podučeval gosli na zavodu.

Sodišče

* **Kozla je postavil za vrtnarja neki Ivan Gerter** v osebi brezposelnega krojača Oskarja Vouka. Ko sta šla 3. septembra 1923. skozi Zabiljo vas proti Novemu mestu se je odstranil Gerter od poti, da bi se umil, zavoj z obleko pa je pustil na cesti ter prošil obtoženca, da pazi nanj. Ko je prišel čez kakih 5 minut nazaj, je Vouk z obleko že pobegnil v gostavo. Dne 18. avg. t. l. je zapazil oškodovani Gerter Vouka v Celju v bližini izliva Voglajne v Savinjo. Obtoženec je takoj skočil v Voglajno, jo preplaval ter se tako odtegnil za kratek čas nadaljnjemu zasledovanju. Roka pravice ga je dosegla še istega dne, pred okrožnim sodiščem v Celju pa je bil obsojen na 2 meseca težke ječe.

Dopisi

HORJUL. Dopis v eni prejšnjih števil »Jutra« je vendar pomagal. Tabla z napisom: »c. kr. čipkarski tečaj« je izginila. Skrajni čas je že bil. Ravateljstvo čipkarskih tečajev bi pa se opozorili na razmere na čipkarski šoli. Tako n. pr. sta lansko leto poučevali tu dve učni moči, tečaj pa je obiskovala zadnje štiri mesece reci in beri: 1 učenka. Tudi letos ni nič boljše. Dopoldne je tečaj zaprt, popoldne pa sedi notri 1 učenka, največkrat pa tudi popoldne ni nikogar. Izvzemši zimsko tri mesece čipkarski tečaj sploh nima učenk. Svetovali bi, naj bi se voditeljica tečaja, kadar tu ni obiska, pridelila kam drugam v pomoč, bi se vsaj vedno ne slišalo: »Tako plačo vleče pa zastojni!« Sploh je gospodična tudi pozimi, ko ima par učenk, jako komorna. Dostikrat so učenke brez nadzorstva Upamo, da bo to pomagalo.

GROŠUPLJE. Kakor znano, smo v nedeljo dne 14. t. m. ustanovili »Sokolov« Vsa prireditve se je vršila mirno in dostojno, a tudi tako veličastno, da nam to priznavajo celo naši nasprotniki. Izjemo dela le občinski tajnik in spe g. Beltram. On mora po svoji stari navadi lagati, ker drugače ljudje njegovega kalibra niso zdravi. Ne bom odgovarjal na Vaše laži v »Pravici« z dne 18. t. m., a

pribejlem le to, da še nobena orlovska prireditve ni tako veličastno izpadla, kakor sokolska in da sploh ne more Orlovo stvo beležiti tako velikih moralnih in gnotnih uspehov, kakor smo jih bili deležni Sokoli ob svojem prvem nastopu. Vedite g. Beltram, da smo Sokoli ponosni na to naše mlado društvo in da bo mo vztrajno vršili svojo sokolsko nalogo, če je to vam prav ali ne. Ko vas bo tukajšnje ljudstvo do dobra spoznalo, vas bo obsojilo, kakor so vas obsojili ljudje v Ajdovščini in pa železniciarji, ki so imeli z vami posla. P. R.

Kako se ženijo v Italiji

V Italiji je pravno veljaven samo pred pristojnim civilnim oblastnikom, to se pravi, pred pristojnim županom sklenjeni zakon. Cerkevna poroka za državne oblasti nima nikakršne veljave ter se zato cerkveno poročajo v Italiji le oni, ki hočejo v tem pogledu zadostiti tudi predpisom svoje vere. Navadno se vrši najprej civilna poroka na županstvu, kjer poroča župan, potem pa še v cerkvi, kjer poroča duhovnik. To velja za vsa veroizpovedanja, ne samo za katoliško. Mož in žena, ki sta se poročila samo cerkveno, živita po italijanskem zakonu v — konkubinatu. Glede sklepanja zakona je torej italijanski zakonik popolnoma modern. Ni pa tako, kar se tiče razporeke. Italijanski zakonik dopušča nanreč le ločitev zakoncev od mize in postelje, ne pa razporeke, ne glede na to, ali je civilni poroki sledila cerkvena ali ne. Kako si v takih službah pomagajo v Italiji, kaže naslednji dogodek, ki se je zgodil pred kratkim v Bologni.

Primo Marmocchi je bil vdovec. Imel je na grbi že 54 let in po svoji pokojni ženi Klotildi je imel dva otroka, 16letnega Angelo in 14letnega Pietra. Gospodinja mu je hčerka prav dobro. V isti hiši pa je stanovala 34letna Angela Minghelli, ki ima tudi dva otroka: 13letni Pio se piše za Rolija, sedemletna Lelli pa ima priimek Gorizia, iz česar se da sklepati, da je bila Minghellijeva dvakrat poročena ter je sedaj v drugič vdova, ali pa vsaj ločena, če se ni zgodilo morda, da sta bila oba otroka nezakonca, pa sta ju očeta priznala in vzela za svoja. V tu Minghellijevo se je stari Marmocchi zaljubil do ušes in Minghellijeva se mu ni upirala. Na poti pa jima je bila s svojimi 16 leti že popolnoma zrela Angela. Kako se je iznebiti?

Služaj je hotel, da je spoznal Angelo neki 45letni vdovec z imenom Pompeo in se zaljubil vanjo. Mislil je že, da ni daleč od svojega cilja, pa se je pojavil na pozornici nevaren tekmeč, z imenom Umberto. Ta Umberto je bil ločen od svoje žene in se je tolajal z neko drugo žensko, ki mu je pred 11 meseci povila sinčka. Tega otroka je došla neka ženska, ki je stanovala pri Minghellijevi. Angela je večkrat prihajala k tej ženski, pestovala otroka in se igrala z njim ter se tako seznanila z njegovim očetom, ločencem Umberto. Poznanje je rodilo prijateljstvo in končno je prišlo tako daleč, da je posegel vmes tudi Angelin oče, kateremu je Minghellijeva prikazala trenutke za kar najugodnejši, da bi se iznebila nevspešne ovire lastne ljubezni, 16letne hčerke. Pa sta oče Angelin in Umberto napravila pismen dogovor, s katerim se je Umberto zavezal, da poroči Angelo kakor hitro se popolnoma reši svoje žene, a dotlej da bo ravnal z njo kakor dober družinski oče.

Potem so pripravili ženitovanjsko gostijo. Od 8. zvečer pa dopoldne so se gostili. Na častnem mestu sta sedela »nevesta« in »ženin«, oba s poročnim prstanom na prstancu, potem »nevestin« oče, oziroma »tast«, »tastica« Angela Minghelli, njen brat, bratranec in še par znancev, skupaj 14 oseb. Imeli so se zelo dobro, in ko je prišla popoldne, je vstal bratranec, napil »poročence« ter jima želel vso srečo. Nato je vsa družba spremila »novoporočenca« do ženinevega doma.

Stvar bi se bila iztekla v najlepši redu, da hudič ljubosumnosti ni vtaknil vmes svojega repa. Oni Pompeo, ki ga je Umberto izpodrinil pri Angeli, je šel in ovadil stvar policiji. Na kvesturi so bili mnenja, da poroke brez župana v Italiji še niso dovoljene in da je stvar zelo podobna prodaji — ženskega mesa. Pa pravi bolonjski »Resto del Carlino«, da so aretirali ljubeznevega očeta in pa Angelo Minghellijevo, katero so spravili v zavod Dvrga pastirja, ki čuva hlev za izgubljene ovčice. dočim so Marmocchiha shranili pri Sv. Janezu na hribu. Na vrsto pride seveda tudi Umberto, in šo tem bolj, ker je policijski zdravnik podal neizpodbiten dokaz, da je Umberto v smislu »porodbe« res ravnal z Angelo kakor dober — družinski oče. Poroka brez župana in župnika se torej ni posrečila!

Iz življenja in sveta

Novodobna Kitajska — Italija v XV. stoletju

Na krovu parnika «Porthos», ki je te dni pripeljal v domovino slovitelca letalca Pelletierja Dolysja, se je nahajal tudi zastopnik Francije v Pekingu, g. Fleuriu, ki je podal poročevalcu pariškega «Matina» zanimive podrobnosti o položaju v sodobni Kitajski.

Situacija na Kitajskem, je dejal, spominja na las na Italijo XV. stoletja. V deželi divjajo notranji boji, ki jih vodijo generali, izšli iz revolucionarne armade. Vsak izmed teh generalov je postal neke vrste condottiere, ustvaril si je lastno vojsko in si podvrnil kos dežele, v kateri vlada po starih kitajskih metodah. Glava vseh teh condottierov je Tsao Koun, predsednik republike. V njem je reprezentirana vsa Kitajska, toda samo navidez, kajti njegova moč je, čeprav obsega skoraj vso Kitajsko izveniš obrobne province Mandžurije, samo na papirju.

Med njegovimi glavnimi nasprotniki je treba omeniti v prvi vrsti starega revolucionarnega poglavarja Sun Yat Sena, ki je v posesti mesta Canton, nima pa več, kakor nekdanj, v svojih rokah vlade nad vso provinco. Tsao Koun upa, da se mu bo posrečilo s smrtjo Sun Yat Sena združiti na svoji strani vse ostale nasprotnike, med katerimi mu je najbolj nevaren maršal Cang Tso Ling, guverner Mandžurije.

Cang Tso Ling je povsem neodvisen od predsednika republike. Njegovo bogastvo je toliko, da je leta 1922 na lastne stroške oborožil in vzdrževal vojsko 60 tisoč vojakov; še sedaj nabira in oborožuje vojske, zdi se pa, da se ne namerava spustiti v novo vojno v doseg najvišje časti v državi, marveč izgleda, da čaka le ugodne prilike, da bi postavil svojo armado na tehnično v zameno za druge ugodnosti.

Važen faktor so bili na Kitajskem vedno in so še sedaj roparji, ki so se v zadnjih letih še bolj razvili vsled nerednih razmer v armadi, ker generali ne plačujejo redno svojega vojaštva. Zgodilo se celo, da gredo odslovljeni vojaki med roparje, skušajoč na ta način doseči zopetni sprejem v vojaštvo. Ti roparji posebno radi zalezujejo Evropejce, ki jih obdržijo kot talce, ter jih ne izročijo prej, dokler ne dobe obljube, da bodo sprejeti v armado (katero, jim je vseeno). Ujetniki služijo roparjem kot izsiljevalno sredstvo. Z njimi ne ravna baš slabo, predobro pa se jim tudi ne godi, ker morajo uživati samo kitajsko hrano, ki evropskemu želodcu ne prija posebno.

Železniške zveze so momentano na Kitajskem v slabem stanju in zelo nesigurne. Obrt ne cvete, trgovina je v zastoji. Toda, je dodal Fleuriu, kakor hitro se bodo razmere na Kitajskem ustale in bodo prenehali notranji nemiri, ki onemogočujejo vsak miren razvoj, je upati, da se bo Kitajska, ki ima še lepo bodočnost, hitro razvila in dosegla ugled, ki ga zbog naravnega bogastva dežele in razumnosti prebivalstva zasluži.

Cesar Franc Jožef

Nadaljnji odlomki iz tajnega habsburškega arhiva.

Dunajski listi nadaljujejo z objavljanjem habsburškega arhiva. Posebno zanimive podatke prinaša «Neues Wiener Tagblatt», ki popisuje cesarjevo detinstvo in mladost.

Franca Jožefa so vzgajali od rojstva dalje kot bodočega cesarja. Ko je bil deček šest let star, je dobil nadvojvodinjo v osebi grofa Bombellesa. Njegov oče je emigriral iz domovine za časa velike francoske revolucije. Bombelles sam pa je vršil drugo službo na dvoru in je bil pod nadzorstvom nadvojvodinje Sofije, Franc Jožefove matere. Prestolonaslednikov pravi učitelj je bil pa grof Coro-

nini, potomec italijansko-nemške rodbine in plemič. Coroninija slikajo vsi kot mrkega, zakrknjenega človeka, ki je imel velik upliv na značaj cesarjeviča. Ko je Franc Jožef dosegel trinajsto leto in ga je prevzel v vojaško šolanje polkovnik Hauslab, je postal vselej šel.

Detinstvo je preživel Franc Jožef na Dunaju v dvornem gradu in Schönbrunnu ter deloma v Ischlu. Hofburg in tudi Schönbrunn sta bila takrat silno neprikladna za bivanje. Radi tega so vsi nadvojvode in nadvojvodinje, ki so bivali na Dunaju, bili bolj rahlega zdravja. Ne prestano so kašljali in bili nahodni. Cesarja so poleg tega celo življenje preganjale bronhite.

Cesarjevič je bil že od zorne mladosti naprej navajen na red. Očividci pripovedujejo, da ni legel spat nikoli dokler ni spravil svojih igrač na določeno mesto. Posebno pozornost je budil s svojim izvrstnim spominom. A bolj kakor vse drugo skupaj so ga zanimali vojaki. Že tri, do štiri leta star je baže dobro razlikoval «acice» (oficirje) od «dadov» (vojakov). Če se mu je kdaj posrečilo utesiti na hodnik ali v kako dvorano k grenadirjem je začel pred njimi eksercirati.

Učna tvarina, katero je moral Franc Jožef predelavati v svoji mladosti, je bila po obsegu naravnost ogromna. Poleg vojaškega vežbanja se je moral posebno učiti jezikov. Pisal in govoril je Franc Jožef korektno samo nemški. V češčini so ga podučevali lakajji. Sprva se je moral pridno učiti tudi latinščine, v kateri je občeval z madžarskimi in poljskimi plemenitimi. Francoski je govoril dokaj spretno, pisati pa ni znal. Tudi z italijanščino se je nekoliko seznanil, dočim angleškega jezika ni razumel.

Po ljudski šoli je moral cesarjevič predelavati z vsem naporom sil zgodovino, naravoslovje in jurisprudenca. Naravoslovje se je učil pri opatu Rausherju, poznejšem dunajskem knezoskoku, ki je bil takrat ravnatelj Orijentalne akademije. V umetnosti vladanja ga je podučeval zadnja leta svojega življenja knez Metternich. Za glasbo se Franc Jožef ni posebno zanimal; glasom ušnih izročil ni imel nobenega poslušarja. Pač pa je bil v mladosti nadarjen za risanje. Njegovi učitelji pa tega daru niso vzgajali in razvijali.

Nedeljska «N. F. Presse» prinaša nekaj zanimivih dokumentov, ki kažejo Franc Jožefovo cesarjevanje v jasni luči. Ko je l. 1874. spaval na površino vprašanje španske republike, je hotel Franc Jožef kot listak skriti sebe in je poslal grofu Andrassyju šifrirano pismo, v katerem je naložil slednjemu skrb v tej zadevi. Bismarck je namreč bil zoper priznanje, Franc Jožef pa ni bil niti za, niti proti, temveč je hotel narediti v vsakem slučaju prav. Zato je ukazal Andras syju, naj gleda, da ne zaplete monarhije v neprijetnosti.

Nemški cesar Wilhelm I. je l. 1884. ponesrečil na neki ježi. Padel je s konja. Franc Jožef ni vedel, ali naj bi mu čestital na tem, da se ni posebno poškodoval, ali naj bi molčal. Naposled je tudi to prepustil uvidenosti grofa Kálnokyja, ki je uredil zadevo po svojem prepričanju in čestital nemškemu cesarju k srečni rešitvi.

Interesantno je tudi stališče cesarja ob smrti njegovega sina, cesarjeviča Rudolfa. Franc Jožef je naznanil evropskim dvorom ta smrtni slučaj kot posledico kapla. Samo pri papežu je navedbo vzroka smrti opustil. Poročal mu je: «V globoki žalosti javljam Vaši Svetlosti smrt mojega sina Rudolfa. Prepričan sem, da sočustvujete z mano ob tej strašni izgubi. Jaz vidim v njej žrtev, katero je zahteval Bog, kateremu sedaj vračam sina brez zoperstavljanja. Prosim Vas, podelite meni in moji družini svoj apostolski blagoslov.»

Korespondenca iz mladostnih dni Fran

ca Jožefa je razposajena in kaže poznejšega mrkega suverena v šegavem in norčavem razpoloženju. Večkrat je Franc Jožef v svojih pisnih naslikal ta ali oni prizor, katerega je hotel ponazoriti s peresom. Napravil je prav komične figure, pajace, dame v različnih pozah, gospode itd. Predmet njegovega karikiranja pa so bili vedno samo civilisti. Uniforma je bila od persiflaže izključena.

Generalni konzul — trgovec z dekleti

Baš te dni ko se vrši v Gradcu zasedanje kongresa za pobijanje prostitucije in trgovine z dekleti, se je pripetil na Dunaju nov slučaj, ki kaže kako premišljeno in zvito je razpredena po večjih mestih mreža trgovcev z belimi sužnjami. Dogodek ima sledeče ozadje:

Pred kratkim je prišla na policijo v Gmündnu žena nekega tamošnj. gostilničarja in je prosila za podelitev ženitne pravice njeni še ne 18letni hčerki. Uradniku je pripovedovala, da se otroku zelo mudi. Njen ženin, je dejala, se imenuje dr. Pollander in je generalni konzul argentinske republike.

Policiji se je zdelo reč sumljiva. Radi tega uradnik ni hotel izdati zaprosenega dovoljenja, temveč je materi dekleta naročil, naj pošlje «generalnega konzula» v urad, da se bodo z njim pomenili uradni činitelji. Mati je odšla domov in je povedala bodočemu zet, da se mora zgledati na policiji sam. Seveda pa temu ni prišlo na misel, da bi izpolnil poziv. Pač pa se je še dalje ustil, da mora odpotovati do 16. septembra nazaj v Argentino, kamor ga zovejo oblasti. Dejal je tudi, da je njegov oče velik bogataš in da bo on podedoval po njem vse premoženje. Tudi je ženskam natvezil, da ima svoj denar naložen v neki močni angleški banki.

Policija je začela o tem človeku poizvedovati in je doznala, da je dozdnevni dr. Pollander naznanjen v hotelu kjer stanuje pod naslovom «generalni konzul dr. Polaček iz Argentine». Mož pa je najbrže izvohal, da mu gre za kožo ter se je hitro preselil na Dunaj. Tam se je nastanil s svojo «nevesto» v nekem hotelu, od koder je pred dnevi žnjo vred izginil.

Mati odpeljanega dekleta je seveda šele sedaj prišla k sebi in je na policiji povedala vse. «Generalni konzul» se je hotel takoj po poroki peljati v Pariz, kamor je hotel vzeti s sabo še «nevestno» sestro, ki je tudi zalo dekletce.

Dunajska in gmundenska policija sta brzotjavili na vse strani, naj oblasti «generalnega konzula» aretirajo in pridrže v zaporu. Sumijo namreč, da je mož prefrigan pustolovec in da kupčuje z dekleti.

× Rumunski Čaruga na delu. Rumunskega Čaruge, razbojnika Terente, močnim vtisom najnovejšega zločina rumunskega Čarube, razbojnika Terente. Terentovo področje je ustje reke Donave, kjer so razbojnika pred kratkim lovili in preganjali vojaki celih dveh vojaških polkov s strojnimi puškami. Seveda ga niso dobili v roke. Njegov zadnji napad je veljal vili bogatega posestnika, veletrgovca Brandusa v Constanzi. Terenta je vdrl v hišo z dvema svojima tovarišema. Skril se je v spalnico in ko je Brandus zaspal, mu je zamašil usta z brisačo in ga privezal na posteljo. Slu-

Dober svet

služi vsakdo rad. Najboljši nasvet je, ako se Vam svetuje, da si nabavite jesensko obleko, površan, raglan ali kako drugo oblačilo pri

DRAGO SCHWAB, LJUBLJANA.

čajno je prišla v sobo veletrgovčeva hči, katero je zadela ista usoda. Ko je napravil mir, se je spravil nad omare. Naložil je dragocenosti v pripravljene nahrbtnike in s svojima dvema tovarišema, ki sta mu pomagala pri delu, hladnokrvno odšel. Terenta je bil brez krinke, dočim sta bila njegova pomagata maskirana.

× Napad kita na ladjo. Prekoceanski parobrod «Berengarija» je doživel pred dnevi nenavaden napad. Zgodaj zjutraj je zaplul med krdelo kitov, med katerimi se je nahajal tudi pravcati ve-

likan, kateremu ta predrznost ljudi iz tehnike ni bila po volji. Kit je skušal parobrod poškodovati, toda je bil naposled sam težko ranjen in se je potopil pod vodo. Drugi kit, ki je očividno hotel pomagati glavemu napadalcu, se je zapel v vijak in je plačal to s svojim življenjem. Spopad ladje s kitji je bil tako močan, da je brodu resnično grozila opasnost potopitve.

Naročajte dnevnik „Jutro“!

Po slovanskem svetu

Šolstvo lužiskih Srbov

Med slovanskimi plemeni, ki jih je davno zajela in jih še danes obsega veličina nemškega rajha, bijejo najhujši boj za svoj obstanek lužiški Srbi. Neki samozavestni lastniki svoje slovanske zemlje so pod germansko knuto že tisoč let izročeni najhujšemu pritisku raznarodovanja, ki se je od Friderika Velikega dalje do revolucije stopnjeval do drastičnih potujočevalnih metod. Ali tudi po prevratu pod «američnim» nemškim režimom, ni lužiskim Srbom začelo pomagati cvetje. Njih položaj tudi danes navzlic vsem mirovnim pogodbam in manjšinskim garancijam bje pravici v obraz. Da ilustriramo samo prosvetne, šolske razmere med lužiskimi Srbi posnemamo v nastopnem objektivne podatke iz pisma lužiskega narodnega borca Arnošta Barte, ki ga je poslal uredniku vrške «Vojvodine».

Lužiški Srbi nimamo niti ene ljudske, a kje neki višje šole z našim učnim jezikom. Stari šolski saški zakon je poznal samo toleranco našega jezika, nikakor pa njegovo negovanje. Po revoluciji so nastopile malenkostne reforme, pa v taki obliki, da nimajo mnogo uspeha. Zdej se naš jezik sme podučevati trikrat tedensko. Toda učitelji ga ne znajo, ali ga vsaj ne obvladajo v toliki meri, da bi ga mogli podučevati. Vlada je sicer uvedla prostovoljne tečaje za interesirane nemške učitelje, toda uspehi so malenkostni. Vrh vsega triumi pouk našega jezika ni obilgaten, temveč prepušča privolitvi staršev. A kakor že so kmetje konservativni in obenem pod pritiskom nemških veleposestnikov, ostaja večina naše dece brez pouka v materinščini.

Lužiška srbsčina se na barbarski način trebi osobito na Pruskem: naduto nemško učiteljstvo pretepa otroke, če se med poukom izpazijo in zagostolijo v materinščini. A naslednje jih tudi izven šole. Še nedavno so «Srbske Novine» objavile tale slučaje pretepanja v Goli in Dachhausenu. Tako zvana «Prüfelerlass» Friderika Velikega, ki je pod drakonskimi kaznimi zabranil uporabljanje lužiske srbsčine v javnem življenju, se uporablja še danes. Od postanka novega režima se na Pruskem ni izpremenilo nič, na Saškem le malo. Lužiški Srbi plačajo davke svojih krvavih žuljev, toda za njihove kulturne potrebe se porabijo le borni pfenigi. Privatne šole pa so po nemškem šolskem zakonu absolutno zabranjene.

Kar se tiče duhovščine, — ni naša. Na Saškem še kolikor toliko čujemo našo besedo, na Pruskem ne. V dolnjih Lužicah je 25 naših cerkev, toda samo trije duhovniki obvladajo naš jezik. V pruskih gornjih Lužicah pa pruska državna cerkev naše bogoslužje samo «tolerira» ker ga je bore malo: tam je 10 naših cerkev v rokah nemških župnikov, pri 16 cerkvah pa duhovniki za silo «lomijo» razgovore s farani.

Brutalne potlačevalne metode skozi vsa stoletja in dandanes dalje preprečujejo, da bi med nami nikli in se razvili čvrsti značaji, ki bi odločno izstopili na širavice. Na srednjih šolah dosledno zastopavljajo naše dijake. Javno psovanje naših ljudi je na dnevnem redu. Posebno uradništvo prednjači v tem, pritožbe pa ne zaležejo. Nemško prebivalstvo z malimi izjemami odobrava postop-

panje organov. Lužiško srbstvo je «prostaško», za Nemce «minderwertig» skozni, je prožet tega duha in ostane neumerjeno pristranski. Istotako seveda tudi vsi stranke brez izjeme. Kjer nas Nemec ne more pritisniti, nas pa ignorira, saj nas je po oficialni statistiki le še 150.000 glav. Tako živi slovanska manjšina v kultur ni Nemčiji. A Nemci pri nas? Ej — «ausschlaggebend!»

Masarykov dom v Sofiji. V Sofiji so v teku priprave za otvoritev Masarykovega doma, zgradbe, v kateri se bo osredotočilo vse češko življenje na Bolgarskem. V hiši bodo: češka šola, bolgarsko-češka trgovska zbornica in vsa češka društva.

Angleščina mesto nemščine v poljskih šolah. Prosvetno ministrstvo poljske republike v Varšavi namerava v svojih srednjih in trgovskih šolah nadomestiti dosedanj pouk nemščine z angleščino. Učenje angleščine bo obligatno in pouk jezika bo poverjen posebnim izpranim učiteljem.

Poljske umetnostne razstave v inozemstvu. Agilnost poljskih umetniških krogov se je v zadnjem času koncentrirala na umetnostno propagando v tujih državah. Po zelo uspehi razstavi poljskih knjig v Leipzigu na Nemškem in v Turinu v Italiji, se otvori v začetku prihodnjega meseca velika razstava poljske umetnosti v Gdanskem, za splošno razstavo poljskega slikarstva v Parizu pa so vse priprave v teku.

Spomenik mrtvim osvoboditeljem bo postavljen na Hradčanih v Pragi po načrtu arhitekta prof. I. Plečnika. V sredi stopnišča, vodečega iz južne fasade gradu v tkzv. «Rajski vrt», se bo dvigal 16 m visok steber, kronan s simboli češkega in slovaškega naroda, z levom in dvojnim križem. Steber, ki mora biti iz enega kosa granita, so lani izklesali v Mrakovu na Moravskem, po nepreviđenosti nekega častnika se je pa na transportu poškodoval. Ostal je 11 m dolg kos, ki ga uporabi prof. Plečnik za neko fontano v bližini praškega gradu. Vključ velikim stroškom pa je naročila čsl. vlada nov monolit v Mrakovu. Našli so primerno steno, iz katere klešejo se daj valj, dolg 19 m. Dogotovljen bo spomladni in ga bodo na posebnih v škodovli tovari zgrajenih vozovih transportirali do železnice in naprej v Prago. Prof. Plečnik bo ustvaril s tem delom najlepši okras Prage in njenega ponosnega gradu.

Spomenik Karlu Havličku Borovske. mu so odkrili v nedeljo dne 14. t. m. v Nemškem Brodu na Moravskem. Mesto, kjer je živel veliki narodni buditelj in kjer so pokopani njegovi roditelji ter hčerka s edinka, je z veliko slovesnostjo počastilo Havličkov spomin. V soboto pod mrak je bila spominska slavnost na pokopališču, v nedeljo dopoldne v nekdanji Havličkovi sobi, nato pa je bil odkrit spomenik. Broški Havliček je delo kiparja Bohumila Kafke, čegar dela so tudi na «Mánesovih» razstavi v Ljubljani zastopane. Na močnem kamenitem podstavku stoji Havliček v retoriki pozi v visoko dvignjeno desnico; obleden je v surko. Spomenik je zelo učinkovito postavljen v mestni park in je Nemškemu Brodu v čast.

Rad. Peterlin-Petruska:

Na Fruški gori

Na slavnost «Orjuna» v Novem Sadu sem se odpeljal že v četrtek. V petek sem si ogledal Beograd, prenočeval sem pa v Novem Sadu. V soboto zjutraj sem čakal do devetih na kolodvoru na Orjunaše iz Slovenije. Ker jih pa ni bilo z jutranjim vlakom, porabil sem ta dan, da sem se vzpel na znamenito Fruško goro, kjer je našlo zavetje par desetkov pravoslavnih samostanov.

S kolodvora sem krenil čez prago na polje in mimo stavb naše podonavske flotije, ki ima tu svoje zimovišče, na breg Donave. Več ko eno uro sem moral tamkaj čakati na čoln, ki vozi potnike iz Novega Sada čez široko Donavo v onstransko vas Kamenico. Sedel sem se in brodil po mlačni vodi. Medtem so prihajali drug za drugim novi potniki. Sedli so v senco vrb poživat. Večidel so bile kmetice iz onstranskih vasi, ki so se vračale s praznimi košarami iz mesta, kamor so nešle na prodaj razno sočivje in sadje. Bile so prav zgornje Srbinje in so mi rade pravile o življenju v teh krajih. Tu ob Donavi so se naselili ljudje raznih narodov. Poleg Srba dobiš Madžara, žida poleg cigana, Čeha poleg Nemca itd. Ne sovražijo se preveč, ker je za vse dovolj prostora. Seveda je

Srbov nad 90 odstotkov, ker to je njih zemlja. Tu imajo svoje svetinje: Sremske Karlovce s patriarhom, Novi Sad — prosvetno središče, Fruško goro z mnogostevilnimi samostani, med njimi najstarejši Biočinski, Rakovae, Jakak s carjem Urošem. Ravanico s svetimi ostanki carja Lazarja, ki je padel na Kosovem polju, in druge...

Medtem je pristal čoln s tremi čolnarji, med katerimi sem spoznal po govoricu Rusa — begunca, kubanskega kazaka. Ko smo prišli na ono stran reke v vas Kamenico, sem ga povabil na kozarček vinca. On je prepotoval že vso Fruško goro povprek in podolgem in obiskal vse samostane. Bogato žive v teh samostanih menihi, ne tako kakor v Rusiji. V vsakem samostanu so trije, kvečjemu štirje menihi in potem vse polno služinčadi, ki obdeluje gromadna samostanska posestva. Tudi on sam bi šel v tak samostan, toda premlad je še in prerad ima dekleta. Svetoval mi je, naj grem do Ledincev in od tam čez goro v Vrdnik, kjer je eden najstarejših in najbogatejših samostanov — Ravanica. Tu počiva pred glavnim oltarjem v zlati rakvi trupel carja Lazarja — brez glave, ki so jo Turki poslali po bitki na Kosov v Carigrad.

Rusu se je mudilo nazaj v čoln, zahvalil es mi je in mi želel srečno pot. Tudi jaz sem pospešil in poklical sem natakario. Bila je to Rezi Kolenko

iz Maribora, ki je ravno prej ta večer stopila semkaj v službo. Vesela sva bila seveda oba, da sva našla domačino.

V Kamenici imajo staro pravoslavno cerkev. In v njeni visoki kupoli je poleg drugih svetniških slik naslikana odprta knjiga evangelijev in tam je napisano:

Ljubite drug druga kao sami sebe! Meni je pa bilo, ko sem to prebral, hudo pri sre, ker sem se spomnil na domačo cerkev, kjer je ta sveti rek že zdavnaj pozabljen.

Solnce stoji visoko nad Fruško goro in pripeka vedno bolj in bolj mojo ostrženo glavo. Grem s kmetičami po poti v Ledince in poslušam njih pogovor. Menijo se o vsakdanjih dogodkih. Ena pripoveduje o možu, pijančku, kako da ga njegova huda ženka v kozji rog goni. Pa se druga obrne k meni: «To bi bilo dobro za list, kaj ne da?» Prišla je do zaključka, da moram biti že kak novinar, ker lažim po teh krajih sam samec. To je bila brhka Mara, ki mi je tudi svetovala, da naj ne hodim na Ledince, temveč naj grem z njo v Rakovae, kjer je tudi velik star samostan in odkoder je veliko složenja pot čez vrh Venae v Vrdnik. Seveda sem jo ubogal.

Po obeh straneh ceste se vrste sadni vrtovi. Največ je sliv, ki so letos posebno dobro rodile. Slive so večinoma že otresene, le par dreves je še pol-

nih. Natrgava si jih z Maro vsak polno perišče. Prav okusne so in sladke. Kolovoz zavije s ceste na levo v dolinico proti Rakovu, kamor imam še tri kilometre, a ura je že eno. Pri prvih hišah v dolinici se spremeljevalka Mara poslovi od mene in jo mahne na desno v brdo. Vesela punca je bila in čas je tako hitro minil.

Čez dobre pol ure pridem po slabem kolovozu v precejšnje selo Rakovae. Samostan je tik nad cesto v krogu zgrajen, v sredi s staro cerkvico, posvečeno sv. Kozmanu in Damijanu. Na klirous leže stare, starodavne cerkvene knjige. Vse okrog diši po kadilu. Na dvorišču vlada tišina. Prav prijetno bi bilo počivati tukaj.

Toda pot je še dolga. Zunaj vasi postaja pot, ki vodi kvišku ob malem potoku, vedno slabša in sredi gozdov tudi zelo blatna, ker vozijo kmetje ves dan les iz gozda. Šele dobro uro višje pridem zopet na čedno pešpot, ki je celo semterjota zaznamovana z okkami, kravovrdečimi črtami na drevju in skalah. Kmalu pridem iz gozda na senožet in pašnike in čez druge pol ure sem na prelazu Venae, odkoder se mi odpre prekrasen pogled daleč, daleč na Vojvodino ravno in na ravni Srem, bogato, žitorodno srbsko zemljo.

Vesel ležem na travo in počivam nad ono uro. Zdej gledam proti severu, zdej proti jugu. Razen Fruške gore z njenim 530 m visokim Červenim čotom

na severozapadu, je vse nadkrog neskončna ravnina; le tam čisto na jugu se za Beogradom vzdiguje še višja Avala...

Takoj na južnem pobočju gore pod menoj opazim selo Vrdnik z velikim premoževnikom, kjer dela tudi mnogo Slovencev, in malo bolj stran cerkev in samostan Ravanica. Nižje dol, že v ravnini, je mesto Ruma.

Hitim doli po stezi skozi hrastov gozd k premoževniku in po bližnji čez koruzno polje naravnost v samostan. Tam so potnikov vajeni in se za pešca nikdo niti ne zmeni ne. Grem mimo velike samostanske pristave po široki cesti z drevoredom na obeh straneh skozi široka vrata na samostansko dvorišče. Samostan je tudi tukaj sezidan v krogu in v sredi dvorišča je velika cerkev z visokim zvonom. Išcem človeka, ki bi mi odprl cerkev in stopim v kuhinjo. Zala deida mi pove, da dotičnega očeta, ki ima ključne ni ravnokar doma, da pa mora prav kmalu priti.

In res, ne čakam pol ure, ko pride mlad menih in odda cerkovniček, naj mi pokaže rakev kneza Lazarja. Cerkovnik odpre stranska vrata in me pelje pred oltar. Na desni strani je postavljena na visokem mestu krsta. Cerkovnik prižge elektriko in odpre pokrov. Izpod bogato obšitega pokrivala mole le do komolca roke s posušeniimi prsti, na katerih je vse polno

Gospodarstvo

Skakanje dinarja

Dinar je zadnje dni znatno porastel, vendar dosedaj se ni ustalil. To navdaja vse one, ki kupujejo z inozemstvom z veliko skrbjo. Kdor stori nesrečen korak, je lahko brez svoje krivde oškodovan.

Gotovo ni nikogar med nami, ki bi dinarju ne želel, da se pomalo ne pome v višjo vrednost. Ravno tako pa so izkustva zadnjih let v tem oziru marsikoga naučila, da treba previdno postopati, da se ne povzroči nenadomestljive škode. Še nam je vsem v spominu gonja, ki se je dvignila po odstopu koalicijske vlade l. 1922, zoper tedaj odstopivšega pomočnika finančnega ministra gosp. Plavšiča, češ, da je zagrešil prenehanje v nestalen porast dinarja. V resnici je moral Plavšič za prenehanje državne potrebe vnovičiti Bleerove dolarje in ker se to more izvršiti le z nakupom dinarja, je dinar rastel. Poznejši razvoj je pokazal, da je bila ta taktika napačna, da si nihče pravzaprav ni povedal, kako naj se naredi.

Gosp. dr. Spaho izgleda, da si je vzela vzorec v gosp. Plavšiču. Tudi on je za precej težak pogoj (odrekel se je za gotovo dobo odpuščljivosti Bleerovega nadaljnjega posojila, to je: ni moramo ves denar, ki ga Bleerova skupina izplača naši državi, do najvišjega zneska 100 milijonov dolarjev sprejeti) dobil 3 milijone dolarjev, ki svojo senco mečejo že naprej, ker se dobro vé, da jih mora vlada takoj prodati, da plača najnujnejše dolgeve in dograditve železnice, ki so v delu. Gosp. Spaho pa tudi brez ozira na to dovoljuje, da je nastopila velika nesigurnost v sled spekulativnih prodaj deviz in bilanco. To ne more biti zdravo.

Skratka: vse to, kar je svoj čas gospodarski svet očital gosp. Plavšiču, to lahko zadene tudi gosp. Spaho. Zagrebški listi z veliko skrbjo opazujejo nestanovitnost valute in opominjajo vlado, naj ne zapada v stare grehe. Sedanjí finančni minister ima pred gosp. Plavšičem to prednost, da mu ne pada v hrbet nemški in madžarski kapital, kakor se je to zgodilo pred dvema letoma gosp. Plavšiču, vendar jako dvomljivo je, ali mu bo v slučaju potrebe pomagalo.

Valovanje sladkorja

Že delj časa se opaža na sladkornem trgu v naši kraljevini prava zmehčanja v cenah. Čudno je, da je ponekod cena inozemskega sladkorja na debelo celo v nadrobni prodaji veliko nižja kot domačega proizvoda. Kje je vzrok za to anomalijo? Zadnje čase je izstopila tovarna v Osijeku iz kartela sladkornih tvornic in je začela v velikih množinah prodajati blago po izredno nizkih cenah, po 14 Din za kg in še nižje. Istočasno se je začela posebno v Zagrebu ostra kampanja proti previsoki ceni sladkorja v nadrobni prodaji. Zagrebški listi so zadnje dni pozivali konzumente, naj nikar ne plačujejo sladkorja v trgovinah dražje kot po 14 ali kvečjemu 14 dinarjev in pol. Posledica je bila, da so se trgovci in na debelo in na drobno dvignili in prišli na dan z izjavami, da niso oni krivi navijanja cen sladkorja, ampak da ga morajo prodajati po visokih cenah, ker ga tudi drago kupujejo.

Gotovo je, da trgovec, ki drago kupuje blago, ne more oddajati sladkorja konzumentom po nizkih cenah, ker bi ga sicer moral prodajati v izgubo. Sladkorne tvornice so nastavile ceno pesi tako nizko, da je cela vrsta kmetov v naši državi opustila pridelovanje sladkorne pese, ker se jim več ne izplača. Jasno je, da imajo največji, da, naravnost ogromni dobiček od sladkorja tvornice in pa posredovalci, ki so se v povojni konjunkturi vrtili v trgovino med producenta in trgovca.

O valovanju cen se čujejo razni glas-

estanov. Dva od njih sta prava prastina, ki jih je nosil pred svojo smrtjo ear Lazar, druge so podarili pobožni romarji.

Čudne, težke misli so me obšle, ko sem gledal te uvele prste velikega mučenika. Spominjal sem se bitke na Kosovo, težkega srbskega robstva pod Turki, Madžari in Avstrijci dolga, dolga stoletja. Nazadnje je prišlo osvobodjenje — zanje in za nas. Toda, ali smo ga mi tako globoko občutili, kakor so ga ravno Sibi. Ne in ne! Preveč so nas pritiskali k tlom razni tuji jezebi, tako da smo postali nesprejemljivi za vsako luč, za vsak žarek prave svobode. Kakor tisočletni jezik smo, vajeni le teme, ki nas boli, ki nas peče v oči vsaka najmanjša svetloba. In šele za nami pridejo oni, ki z navdušenim srcem, jasnih oči vzklíknejo: Svobodni smo!

Ob sedmih sem se odpeljal z vlakom v Rumo in od tam nazaj v Novi Sad.

**Zbirajte in darujte,
da zgradimo
Sokolski dom
na Taboru!**

sovi. Tako pravi osješka »Drau«, da so ostale cene sladkorja v glavnem neizpremenjene in izgleda, da so se stabilizirale. Osješka tvornica prodaja blago pri vagonskih zaključkih zunaj Osjeka po 14 Din za kg, na bazi kristalnega sladkorja, osješkimi trgovcem pa po 13,25—13,50. Ker pobira država v ime trošarine po 5 Din od kg sladkorja, dobiva tvornica za vsak kg komaj 8,25—8,50, oziroma 9 Din, kar baje ne odgovarja niti produkcijski ceni. »Drau« zatrjuje, da izgublja osješka tovarna ob takih cenah pri vsakem vagonu okoli 30.000 Din in da je treba računati prej ali slej s sporazumom med tvornicami sladkorja, ki bodo potem na veliko povišale cene. List svetuje konzumentom, najbrže v sporazumu s tvornico, naj svojo letošnjo potrebo krijejo sedaj, ko so cene povoljne.

Po informacijah s poučene strani ne morejo pomenjati današnje cene sladkorja zunaj Osjeka (v Zagrebu na debelo po 14,25 Din na bazi kristala in na drobno po 15,25 ter 17,25 Din kocke) izgube v dobro upravljenih tvornicah. Otvoritev konkurenčnega boja med posrednimi tovarnicami se more tolmčiti tudi kot velikopotezna akcija domačih tvornic, da bi hitro izpraznile in vnovile svoje zaloge lanske kampanje. Konzumenti ne bi smeli nasesti želji tvornic in lista »Drau«, ker ni za enkrat računati s skorajšnjim povišanjem cen, ako se konzument sam vzdrži od prevelikih nabav po sedanjih cenah, ki se morejo v tem primeru smatrati za zasigurane za daljšo dobo.

K tej stvari pripominja zagrebška »Riječ«, da se gospodinjice, kar se tiče zagrebškega slučaja miniranja sladkornega trga s ponudbami blaga izpod realnih in solidnih cen, ki smo jih gori navedli, ne smejo na ničesar ozirati in naj kupujejo sladkor le pri onih trgovcih, ki ga ponujajo po najnižjih cenah.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza. Pšenica baška, 3 vagona, 365, koruza baška, 5 vagonov, 282,50 do 285, umetno sušena 240 do 245, sremca v štokih, 10 vag., 105; fižol beli baški, 1 vag., 445; moka »0«, 1 vag., 530, »6«, 2 vago., 405 do 410, »7«, 1 vag., 355. Tendence neizpremenjene.

Maiborski trg z dne 20. septembra. Trg je bil ta dan izredno velik in dobro obiskan. Cene živinca so podle, izvzemši perutnino. Perutnina, katere je bilo nad 700 komadov na trgu, se je prodajala kakor prejšnji teden po 20 do 70 Din, race po 60 do 80, gosi celo po 100 do 120 Din komad. — Kanarčki so se prodajali po 125 Din komad. Domači zajčki so se pocenili in sicer po 8 do 37,50 komad. Cene mesu. Slaninariji z dežele so pripeljali 19 vozov svinjskega mesa, slanina in masti na trg. Meso so prodajali po 25 do 35 Din za kg, slanina in mast pa po 37. Domači mesarji so prodajali govedino po 20 do 25, telatino 25 do 30, svinjino 30 do 35, klobase 30 do 35, prekajeno meso 45, prekajeno slanino 40 do 45, drob pa 15 do 15 Din. — Sadje in zelenjava: To pot je bilo izredno mnogo blaga na trgu. Bilo je 80 vozov, od katerih jih je bilo 39 samo s krompirjem naloženih. Cene so bile primerne. Jabolka so prodajali po 1,50 Din do 5 Din, hruške 4 do 7, breskve 5 do 6, češnje 8 do 12, grozdje 10 do 13 za kg. Seno in slama na maiborskem trgu. V sredo dne 17. so kmetje pripeljali na trg 12 vozov sena in en voz slame, v soboto 20. pa 7 vozov sena, 5 otave in 3 slame. Obkrajat so prodajali seno po 55 do 75, otavo po 55 in slamo po 40 do 45 Din za 100 kg. Vojaška uprava potrebuje mnogo sena in so morali 17. in 18. iti vojaki sami na deželo po seno, ker ga kmetje vedno premalo pripeljejo na trg. Čakajo namreč, da bo cena poskočila na 100 Din za 100 kg.

S HMELJSKEGA TRŽIŠČA.

Nürnberg, 20. septembra. Dovoženih 800, prodanih 400 bal. Povpraševanje po zelenem hmelju čvrsto. Drugi neizpremenjen.

— Uvoz češkoslovaškega piva v Jugoslavijo. Pred vojno se je uvažalo v današnje pokrajine Jugoslavije mnogo tisoč hektolitrov pilsenskega in budjeviškega piva. V naši državi je sicer veliko zanimanja za češko pivo uvoz pa je skoraj nemogoč zaradi izredno visoke carine. Dočim je Češkoslovaška dovolila, da se iz Jugoslavije uvozi 110.000 hl vina, ni recipročni uvoz piva iz Češkoslovaške še do danes urejen. Carina znaša od 16. julija 1921 dalje po 40 Din v zlatu za 100 kg. Tako se danes za 1 hl pilsenskega piva plača v Jugoslaviji 612, carine in 60 trošarine. Vseled tega stane danes to pivo pri nas za konzum 1314 Din vstevši dovoz, carino in ostale stroške. Jugoslovansko pivo stane franko klet 350 Din. Ker skače dinar rapidno zadnje čase, je jasno, da postaja uvoz češkoslovaškega piva v našo kraljevino vedno težji in dražji.

— Vpisi v trgovinski in zadržni register. Slokar & Riedl, trgovina z lesom v Domžalah; Trgovska banka, podružnica Ptuj, Izprememba: »Bistra«, kovinska in lesna industrija v Domžalah; Cinkarna, d. d. v Celju; Ruski tisk (Ruska pečat) v Krakem; »Istis«, družba za lesno industrijo v Ljubljani; »Juhane«, družba za izdelovanje hranilnih snovi v Ljub-

ljani; Tovarna izdelkov iz pločevine in kovin Emil Lajovic in drug v Ljubljani; Zadržna gospodarska banka v Ljubljani; Splošna stavbena družba v Mariboru; Kemična tovarna v Šoštanju; »Lukula«, družba za izdelovanje hranilnih snovi v Zgornji Šiški. — Izbris: I. & J. Roje, trgovina z deželniimi pridelki in mešanim blagom na Selu pri Ljubljani. — Vpis v zadržni register: Elektrarna Zagradec-Krka v Višnjigori; Izprememba: »Sloga« v Celju, radi likvidacije; Mlekarska in sirarska zadržna v Logatcu; nadalje Okrajna posojilnica v Liti; Splošno kreditno društvo v Ljubljani; Hranilnica in posojilnica v Predosljih; Zivnorejska zadržna v Sori; Kmetijsko društvo v St. Vidu nad Cerknico; Delavsko konzumno društvo pri rudniku v Zagorju ob Savi.

— Jugoslovanski efekti na praški borzi. Doslej so na praški borzi od jugoslovanskih efektov notirale samo delnice Jugoslovanske in Ljubljanske kreditne banke. Ti papirji so postali danes na praški borzi vsled skakanja tečaja dinarja čvrsti, dočim so delnice domačih čeških in dunajskih bank začele padati.

— Naši delegati na kongresu češkoslovaških gozdarjev. Poročajo nam: Čehi prireajo te dni v Pragi velesoj, na katerem so uredili poseben oddelek za gospodarsko orodje, sprave in stroje lesne industrije. Na poziv ministrstva privrede v Pragi je naš minister gozdov in rudnikov odredil delegacijo, sestojčo se iz treh članov za uradno udeležitev, zlasti tudi radi tega, ker se ob istem času vrši glavna skupščina Češkoslovaškega gozdarjskega društva, ki je doslej na skupščine našega šumarskega združenja vsakokrat poslalo svoje zastopnike. Naši delegati so gg.: Jovan Gačić, načelnik, naš rojak ing. Vojko Koprivnik, inspektor in ing. Milan Marinović gozdarjski svetnik.

Borza

22. septembra:

LJUBLJANA. Efekti: Celjska 210 do 0, Ljubljanska kreditna 225 do 240, Merkantilna 123 do 130, Prašedion 916 do 922, Slavenska 0 do 100, Trboveljska 0 do 470, Vevče 123 do 126, 4 in pol odst. kom. zadolžnice Kranjske deželne banke 0 do 90, loterijska 2 in pol odst. državna renta za vojno škodo 117 do 119. Blago. Les: trami, merkantilni, tesani, 5 m dolž. 16-22 cm, in 7 m dolž. 18-24 cm, franko meja 567 do 575 (3 vag.), remeljni 4 do 5 m, 8-10 cm, franko meja 567 do 575 (1 vag.), lalve 3 do 4 m, 3-5 cm, franko meja 567 do 575 (1 vag.), testoni franko meja 510 do 0, remeljni redne mere, 68-68, 78-78, 78-78, 98-98, 118-118, 4 in 5 m dolž. franko Sušak 670 do 0, polovičarji 88-78, 94-63, 4 m dolž. franko Sušak 670. Poljski pridelki: pšenica domača, franko Ljubljana 365 do 0, baška, franko baška post. 0 do 360; koruza baška, franko baška post. 0 do 295, umetno sušena, franko slov. post. dobava okt. 0 do 290; oves baški, franko baška post. 0 do 290, suhe gobe po kakovosti, franko Ljubljana 50 do 58, laneno seme, pr. Ljubljana 680 do 0, brinje hrvatsko, franko Karlovac 0 do 250; otrobi pšenčni, franko Ljubljana, netto 215 do 215 (1 vag.); krompir uzanč. dobava okt., franko nakl. post. 125 do 0; fižol, ribničan 600 do 0, prepelčar 525 do 0, mandolina 400 do 0 (vse franko Ljubljana); seno la, sladko, prešano, franko Ljubljana 75 do 0; vino belo, dolensko, slajersko, hrvatsko, po vzoru, franko nakl. post. 710 do 780.

ZAGREB. V efektihi je tendenca neizpremenjena. V bančnih papirjih ni nikakih izprememb. Nekaj več zanimanja je bilo za Eskomptno in za Jugo. Promela je bilo malo. Od industrijskih papirjev je bilo nekaj več kupčije edino v Slavoniji, ki je trgovala po 76 do 78. Eksploatacija je poslovala po tečaju 102. Osješka li-varna 145 in Vagon po 100 do 102,50. V devizah je danes tendenca ponovno oslabela. Tečaj vseh tujih deviz so popustili za nekaj točk v primeri s petkom. Blaga je bilo na trgu dovolj in so tečaj poedin deviz tekem sestanka še nadalje padali. Promet je bil srednji. Trgovalo se je v glavnem v devizah na Italijo, London in Švico. — Notirale so devize: Dunaj 0.1002 do 0.1022, Budimpešta 0 do 0.0975, Bukešta 0 do 38, Italija, izplaščilo 313,50 do 316,50, ček 312,90 do 315,30, London, izplaščilo 318,125 do 321,125, ček 317,50 do 320,50, New-York, ček 71 do 72, Pariz 380 do 385, Praga 214,10 do 217,10, Švica 1350 do 1360, valute: dolarji 70,125 do 71,125, francoski franki 0 do 390; efekti: Litorale 0 do 75, Trgo 29 do 30, Eskomptna 110 do 112, Poljedelska 20 do 21, Kreditna Zagreb 114 do 116, Hipo 59 do 60, Jugoslovanska 103 do 105, Ljubljanska kreditna 220 do 230, Obrtna 0 do 67, Prašedion 915 do 917, Etno 0 do 120, Sprska 137 do 138; Elsploatacija 100 do 102, Goranin 0 do 125, Sečerana Osijek 880 do 900, Isis 65 do 69, Osješka livarna 140 do 147,50, Gutmann 880 do 900, Slavonija 76 do 78, Strojne 150 do 0, Trboveljska 0 do 450, Vagon 100 do 105, Vevče 123,50 do 130.

BEograd. Na današnji borzi je bila tendenca nestalna. Tuje devize padajo. Blaga je bilo dovolj, promet srednji. Notirale so devize: Dunaj 0.1010 do 0.1011, Italija 314 do 314,40, London 318 do 320, New-York 71,50 do 71,65, Pariz 381 do 383, Praga 214,25 do 214,525, Švica 1350 do 1355.

Sokol

PREDAJA POKALA SOKOLSKEMU DRUŠTVU V LJUBLJANI.

V nedeljo ob pol 12. sta izročila zastopnika zagrebške sokolske župe kralja Petra Svačića brata Ante Brozovič in Viktor Heumer srebrni pokal, ki si ga je priporila 1. vrsta Sokolskega društva Ljubljana pri tekmi na pokrajinskem zletu v Zagrebu, dne 16. avgusta t. l. Vrsta je tekmovala v višjem oddelku ter je dosegla od 840 dosegljivih točk 737 točk, to je 87 odst., za kar ji je bil priznan srebrni pokal, ki so ga podarili demokratski član zagrebškega mestnega sveta.

Izročitev pokala se je izvršila z majhno internostvenostjo, katere se je pa udeležilo le majhno število članstva, ki se je zbralo v telovadnici. Deca, naraščaj in člani v telovadnih oblekah so se razvrstili ob stopnišču v telovadnici, na stopnišču pa je zaplapolala stara čestitljiva društvena zastava. Navzoča je bila seveda tudi tekmovalna vrsta, ki je sprejela pokal.

Prvi je spregovoril br. Heumer, ki je prinesel bratske pozdrave od zagrebške župe in zletnega odbora. V svojem govoru je poudarjal, da ga najlepši spomini vežejo na tukajšnje telovadnice, kjer je doživel toliko lepih in veselih sokolskih dogodkov, pa tudi žalostnih, od katerih se mu je najgloblje utisnil v spomin oni dan, ko so iz tih prostorov odnesli k večnemu pokolu prvega starosta JSS. br. dr. Oražna. Danes izroča najstarejšemu društvu skromno darilo, ki naj velja kot priznanje vrsti, katere si je priporila pri zadnjih tekmah prvo mesto. Zlečel, da bi od dela Ljubljanskega Sokola imelo čim večjo korist celokupno jugoslovansko Sokolstvo, narod in država, je izročil pokal društvu stari starosti br. Kajzelju.

Br. Kajzelj se v iskrenih besedah zahvali govorniku in zagrebški župi za krasno darilo, ki bo članstvo vedno spominjalo na vesele dneve zagrebškega zleta ter bo društvu v ponos na priborjeno zmago, naraščaju pa vzpodbuda za sokolsko delo. Tekmovalni vrsti izreče br. starosta zahvalo in čestitke k častnemu nastopu v Zagrebu.

V imenu tekmovalcev se je zahvalil za častno darilo br. Simončič, s čemer je bilo slavlje zaključeno.

Sport

PRVENSTVENE TEKME V SLOVENIJI.

V nedeljo so se nadaljevala v Sloveniji jesenska prvenstvena tekmovalna I. razreda, ki so v Ljubljani prinesla mala iznenadenja. Dočim je I. S. S. K. Maribor porazil Celjane s 3 : 0, kakor je bilo pričakovati, je Ljubljanski Jadran proti pričakovanju zmagal nad Hermesom in je Ilirija odpravila mariborski Rapid z izredno visokim scorom. Zal, da občinstvo ni posvetilo slednji prireditvi, ki je nudila dovolj lepih momentov, večje pozornosti in tako pripomoglo podsavezu do sigurne denarne pomoči.

V nastopnem prinašamo podrobnejša poročila:

Hermes : Jadran 1 : 2 (0 : 1)

Azili Jadran je odnesel dve važni točki Hermesu, ki je igral pod običajno formo. Posebno slaba je bila napadalna vrsta, ki ni izvedla nobene sigurne poteze na gol. Vsa igra je bila pod povprečno mero in je mestoma nudila pravo sliko prvenstvenega boja. Od Siskarijev je do neke mere zadovoljevala krilska vrsta in obrambo z izbornim Mihelčičem v голу, dočim je Jadran imel prav dobro moč v levem krilu Janniku in desnem krilu Pokornu. Moštvo je v celoti igralo z večjim elanom in je zmago zaslužilo. Gol za Hermes je padel iz 11 m. Sodil je g. Betetto. V predtekmi je rezerva Hermesa odpravila rezervo Jadrana s 4 : 1.

Ilirija : Rapid 10 : 0 (6 : 0)

Mariborski Rapid, ki je zadnje čase kazal lepe znake napredka, je doživel težek poraz. Ilirija je postavila kompletno prvo garnituro z Vidmajerjem in Milanom v napadu ter Husom v krilski vrsti. Moštvo je dalo lepo skupno igro in je posebno v prvem polčasu Mariborčane naravnost pohodilo. V napadu se je vrlo obnesel Milan, ki je izpolnil eno najboljše praznoti ilirijanske napadalne vrste. Tudi ostali so večji del igre sigurno kombinirali. V streljanju so bili boljši kot običajno, čeprav je Oman zastrelil par »zelo sigurnih« žans. Krilska vrsta je delovala brezhibno. Tudi obramba Beltram-Pogačar se stalno izpopolnjuje in dosega od tekme do tekme sigurnejšo obliko. Miklavčič v vratih ni imel posla.

Rapid je pričel igro razirgano in je po prvih neuspehih izgubil glavo. Napad je mestoma poskušal predore, vendar pa ni mogel uspeti. Krilska vrsta je podlegla silnemu tempu. Branilci ki sta tehnično najboljši del moštva, sta delala usodne taktične pogrške. Vratar je po drugem голу vrgel puško v koruzo. Izmed debelih glav bi bil pri večji prisotnosti duha ubranil lahko vsaj eno tretjino.

Tekma je nudila tipično sliko boja nenakih nasprotnikov, vendar pa je ostala, — kar je treba Rapidu pohvalno priznati — ves čas napeta in v mejah fair-nese. Gole so zabili: Oman 4, Doberlet 3, Zupančič IV 2 in Vidmajer 1. Tekmo je vodil po daljšem presledku g. Hus — z nekaj opravičljivimi pogrški —

dobro.

V prvenstvu II. razreda je pogazil vodilni Slovan mlado Slavijo z rekordno razliko 13 : 0.

Hazena Ilirija : Atena 6 : 1 (1 : 0).

Tudi hazenašice so pričele svoji prvenstvena tekmovalna. Družina Ilirije je po skoraj enakovredni igri porazila Ateno s 6 : 1 (1 : 0). Atena je podlegla, ker v drugem polčasu ni vzdržala tempa. Igra je bila lepa in precej ostra. Na obeh straneh so bile dobre vratarice in obramba. Krilska vrsta Atene je bila boljša od ilirijanske, Ilirija pa je imela veliko premoč v napadu. V napadu Atene je bila dobra srednja napadalca. Sodil je g. Kavšek.

DRUGE NOGOMETNE TEKME.

Sarajevo: Hajduk : SASK 6 : 1 (3 : 1).

Sombor: Jugoslavija : Somb. sportni klub 5 : 1 (2 : 1). Prvenstveni tekmi za državno prvenstvo. V finale, ki se igra v Zagrebu, prideta torej Hajduk in Jugoslavija.

Beograd: Segedinski atletski klub : BSK, v soboto 4 : 0 (1 : 0), v nedeljo 2 : 2 (0 : 1).

Praga: DFC : Židenice (Brno) 7 : 4 (3 : 4), Slavija : Viktorija Žilkov 4 : 1 (2 : 1).

Dunaj: V nedeljo se je pričela prvenstvena sezona. Prvi dan je prinesel nekaj presenečenja. Lanski prvak je doživel poraz od prvaka II. razreda WAC, Simmering pa je moral kloniti Wackru. Izidi so: WAC : Amateure 2 : 0 (0 : 0), Vienna : Rudolphshügel 2 : 0 (0 : 0), Rapid : Slovan 4 : 2 (3 : 2), Hakoah : Sportklub 3 : 1 (0 : 0), Wacker : Simmering 3 : 0 (0 : 0). Amaterska liga I. razreda: Donaustadt : Sturm 14 : 5 : 0, Jedlersdorf : Phönixia 3 : 0, Red Star : Neubau 3 : 1, Strassenbahner : Gersthofer 4 : 3, Bewegung XX : Donau 7 : 1.

Budimpešta: Madžarska : Nemčija 4 : 1 (3 : 0).

Stockholm: Švedska : Norveška 6 : 1 (3 : 0), Kodanj : Stockholm 2 : 0.

Berlin: Berlin : Breslau 1 : 0 (1 : 0), Bratislava: Admira (Dunaj) : S. K. Bratislava 6 : 3 (3 : 0).

Berndorf: S. K. Berndorf : Hertica (Dunaj) 3 : 0 (2 : 0).

Gradec: Reprezentanca II. budimpeštanskega razreda : repoz. Gradca 3 : 0 (0 : 0).

OLIMPIJSKI PETOBOJ

ZA PRVENSTVO SLOVENIJE

Tekmovalja so se vršila v nedeljo na igrišču Ilirije v Ljubljani. Prijavilo se je 7 gospodov in 4 dame, te so startale vse, od gospodov pa tudi le 4. Izidi so:

Moški: Perpar Stanko (Primorje) — 200 m 23,7 sek. (najboljši rezultat), 1500 m 5:23,9 min., skok v dalj. 5,85 in pol m (najboljši rezultat), met kopja 27,48 m, met diska 23,90 m, Jančigaj Miro (Primorje) 200 m 26,6 sek., 1500 m: 5:28,8 min.: skok v dalj. 5,64 m, met kopja 36,45 m, met diska 25,60 m (najboljši rezultat), Gruntar Danilo (LASK), 200 m 26,6 sek., 1500 m: 5:15,3 min. (najboljši rezultat), skok v dalj. 5,14 in pol m, met kopja 30,97 m, met diska 25,21 in pol m, Cimperman Maks (Primorje) 200 m 29,1 sek., 1500 m 5:24,8 min., skok v dalj. 4,68 in pol m, met kopja 37,33 in pol m (najboljši rezultat), met diska: 22,50 m.

Dame: Santel Duša (Primorje), 60 m 8,2 sek. (najboljši rezultat), 200 m: 29,5 sek., skok v dalj. 4,63 m (najboljši rezultat), met kopja 14,91 m, met diska 14,78 m, Prevec Silva (Primorje) 60 m 8,5 sek., 200 m 29,2 sek. (najboljši rezultat), skok v dalj. 4,49, met kopja 24,49 m (najboljši rezultat), met diska 19,94 m, Bernik Fanči (Ilirija) 60 m 8,9 sek., 200 m: 32,4 sek., skok v dalj. 3,75 m, met kopja 23,62 m, met diska 17 m, Krish Maria (Ilirija): 60 m: 9,4 sek., 200 m 33 sek., skok v dalj. 3,49 m, met kopja 22,21 m, met diska 22,60 m (najboljši rezultat).

Končnoveljavni placement oblikovan kasneje, ker vsled tehničnih ovir še niso izražane točke posameznikov. Vsekar se borita pri moških za prvo mesto Jančigaj in Perpar, dočim je pri ženskah prvo mesto zasigurano Prevčevi.

Službene objave LLAP. V sredo, dne 24. t. m. seja upravnega odbora ob 20,30 uri v damskem salonu kavarne Emona. V nedeljo, 28. t. m. se vrši na igrišču S. K. Primorje lahkoatletski miting za prvenstvo srednjih šol. Zmagovalec (zavod) dobi krasno darilo Sportne zveze. Začetek ob 10. z nadaljevanjem ob 14. Vstopnina: navadna stojšča 10 Din, dijaška stojšča 5 Din, mladinske vstopnice do 14. leta 3 Din. Ker je ta prireditel prva te vrste v Ljubljani in sodeluje čez 100 tekmovalcev — srednješolcev, obeta biti boj zanimiv in užitek željo občinstvo bo prišlo gotovo na svoj račun.

Sportna zveza v Ljubljani namerava prirediti v letošnji zimi ciklus predavanj, ki naj bi imela namen, poučno in vzgojno služiti sportnikom in vsem onim, ki jim je sport še tuj. V svrhu organizacije teh predavanj bo sklicala Sportna zveza v prihodnjih dneh seštevke, na katerega opozarjajo klube že danes, da se ga udeležijo ter stavijo tam svoje želje in morebitne predloge. Na tem sestanku bo tudi razgovor o bodoči organizaciji Izvršnega odbora za olimpijade, ker nameravamo postaviti skupni predlog ljubljanskih sportnih organizacij za bodoči olimpijski kongres. Izbojščati bo treba sedanjo organizacijo in odpraviti hibe, ki so se pojavile pri pripravi za VIII. olimpijado. Tudi o tem naj bi razmisliili klubi in osobito podsavezi ter prišli na sestanek s konkretnimi predlogi. — Podpredsednik.

Vsaka
beseda
60 par

Mali oglasi

Za "Dopisovanje" in "Ženitve" vsaka beseda 1 Din. — Priobčujo se le mali oglasi, ki se plačajo v naprej. Plačila se lahko tudi v znakah. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanje priložena znakom, ne odgovor ter manipulacijske pristojbine (2 Din).

MODNE LISTE

najnovije, za jesen in zimo 1924-1925
ima v veliki izbiri v zalogi knjigarna
TISKOVNE ZADRUGE
v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54
(nasproti glavne pošte)

Pouk

blagovnja, nemščina in francosko daje dama. Uspešna metoda. Pouk posameznik ali skupin. Vpovedanje trge, korendence. Naslov pove uprava „Jutra“. 19745

Učiteljica

posreduje privatno temeljito nemščino in trgovsko (nemško) korendence. Naslov v upravi „Jutra“. 19823

Šivilja

(dobe)

Tvornica sešira Globus
Išče enega predelavca in eno predelavko za trda dela. — Plača dobra in stalno mesto. — Natančnejše podatke daje Fran Derenda, Ljubljana, Elmonka cesta 8. 19833

Elektromonter-strojinik

ki bi lahko napravljal obilno popravilo elektricne centralne, se sprejme takoj v službo. Ponudbe pod „Elektrarna 1923“ na upravo „Jutra“. 19783

Vrtar-ekonom

se išče za letno službo. — Ponudbe a spricvali na naslov: Vlastništvo Koprivnice, pošta Podplat-Rogatec. 19769

Kontoristinja

perfektna slovenskega in nemškega jezika in govori in piše kakor tudi steno-grafijo ter deloma samostojno korendence se sprejme takoj. Ponudbe je poslati na upravo „Jutra“ pod šifro „Dobra plača“. 19909

Sprejem pomočnika

prvi vrsti pride v poštev mehanikar in učena iz dobrih hiš. Josip Druskovski, Slovenjgradec. 19911

Vajence

krepak za trgovino z mesnim blagom v Ljubljani se sprejme. Prednost imajo v Ljubljani stanujoči. Naslov v upravi „Jutra“. 19839

Kontoristinja

četudi začelna, z znanjem nemščine ali francosčine, se sprejme. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Zanemljiva 10152“. 19957

Postrežnica

razgovorno, sprejemno proti dobri plači. Naslov v upravi „Jutra“. 19960

Za trgovino iščem

gospoda ali gospodično, trgovsko naobrazeno. Kavčije je treba položiti 25.000 do 30.000 Din. Služba stalna, plača dobra. Pisane ponudbe je poslati na upravo „Jutra“ pod „Večje podjetje“. 19951

V trajno delo

sprejme dva dobra plekar-ska pomočnika soboslikarska in plekarstva trdka Brata Forič, Ljubljana, Vegova 8. 19970

Prodajalka

prerovratna, samostojna moč, ki bi sprejela. Prednost imajo 12. ure. P. Magdič, Ljubljana. 19970

Službe

(iščejo)

Trgovski uradnik
z mnogoletno prakso tudi v samostojnem vodstvu trgovine, zmožen slovensčine, nemščine in italijanščine, strojevalja, knjigovodstva in vseh pisarniških in trgovinskih poslov, išče stalnega namestitve. Ponudbe pod „Podjeten“ na anonimni reklamni zavod „Apolo“, Ljubljana, Stari trg 19. 19887

Strojinik-ključavničar
strojinik in zanesljiv — išče službo kot samostojen. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro „Kjerkoli 10099“. 19839

Gospodična

modesta (pomočnica) išče službo; gre tudi v kako drugo primerne službo, najraje pa za modisto. Cenjevalne ponudbe na upravo „Jutra“ pod šifro 90140. 19913

Vodja papirne trgovine
in knjigarnar, vedel in hvalje zmožen strojinik, ki bi mogel prenesti. Pristopi te: str. družbenik k obiljejem podjetju ali prenevanje papirne trgovine. — Ponudbe pod šifro „Zmožen in znan 306“ na upravo „Jutra“. 19938

Kupim

Pietene steklenice
ali flakšone od 2 l dalje, kupim. Ponudbe pod znakom „Steklenice“ na upravnstvo „Jutra“. 19850

Suhe gohe, brinjevo olje
in tisto kupuje po najvišjih cenah ter prosi za povzrojene ponudbe trdka Fr. Siro, Krenj. 1117

Kupim suhe gohe
po najvišji ceni in vsako množino. — Ponudbe a navedbo cene z vzorcem na: Ivan Sever, Velenja. 19374

Pozor! Pozor!

Plačujem boljše kakor vsek drug za stare oblike, čevlje in pohištvo. Pridem na dom, dopisna zadostuje. Drame Martin, Ljubljana, Sr. Jakob nabrežje 29. 19920

Banja
dobro ohranjena, se kupi. Cenjene ponudbe pod „Banja 10150“ na upravo „Jutra“. 19938

Damsko kolo
malo rabljeno, v dobrem stanju, se kupi. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Kolo 10157“. 19937

Večje množino pribora
(beška) in krožnikov kupim za gostilno. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Pribor 10175“. 19936

Kmet-pideliki

Jabolčnik
iz žlahtnih jabolk, pristna namizna jabolka v razpoložljivi, poznaj v Špeci-jalni izbiri v jabolkih, semensko pšenico „Dioseka“, proda Vlastništvo Koprivnice, pošta Podplat-Rogatec. 19775

Amerikanci, kapitalisti!
Krasno kmečko posestvo pri Vodich, obsega 28 orolov, od tega 13 orolov njiv, 9 orolov vrta, travnika, pašnika, 16 orolov prvotnega gozda, zidana, s opeko krita hiša štirih sob, lepa gospodarska poslopja, vse na najboljšem stanju, se poci pri prodaji in inventarjem ali brez. Naslov pove uprava „Jutra“. 19858

Pri prodaji posestva
dosežete priznane najboljše uspeh, če se poslužite posredovanja Realitete pisarne „Posesta“, d. z. o. z. v Ljubljani, Sr. Petra c. 24, pri kateri se stalno oglašajo kupci. I. 1887

Vila z vrtom
se proda v Liscih št. 52 pri Celju Dve mansardni sobi na razpolago. 19909

Od 1. oktobra dalje, išče soliden gospod čisto, lepo opremljeno
zračno sobo v Ljubljani po možnosti z elektr. razsvetljavo in uporabo kopalne. Ponudbe na podružnico „Jutra“ v Mariboru pod „M. P.“. 19924

Trgovska hiša
v Mariboru, tik glavnega kolodvora, s stanovanjem, proda Osef Andrej, gostilna Narodni dom v Mariboru. 19320

Soba
opremljena ali prazna s hrano, išče zakonca brez otrok — najraje pri samostojni gospodari. — Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Takoj 10034“. 19900

Prodaj hišo z vrtom
pripravo za letovišarje ali vpojenice, na lepi solncni hrib na Goranjskem. Cena 75.000 Din. Ponudbe na upr. „Jutra“ pod znakom „Stano-vanje, februar 1925“. 19785

Mlin v najem
išče Alojzij Keršič, vas Sp. Otok št. 6, p. Radovljica, Goranjsko. 19928

Na hišo in posestvo
v mestu Ljubljani dam proti prvi intabulaciji in dobrih obrestih takoj pol milijona kron. Pisane ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Lepa bodočnost št. 50“. 19940

Lokal
Trgovina
z manufakturo na prometni točki v Ljubljani, se zaradi selitve upočno odda. Ponudbe pod „Krasen lokal 10101“ na upravo „Jutra“. 19835

Večje skladišče
se išče za takoj. — Ponudbe pod „Skladišče“ na upravo „Jutra“. 19751

Lokal iščem
v sredini mesta za trgovino pohištva. Pisane ponudbe na upravo pod „Lokal 10133“. 19913

Trgovino
z raznim blagom v Ljubljani, ki bi jo mogel prenesti. Naslov pove uprava „Jutra“. 19933

50.000 Din
posojila se išče za takoj proti izvanredno visokim obrestim. Ponudbe pod znakom „Existenca 10127“ na upr. „Jutra“. 19892

10.000 Din mesečno
kot obresti prejme, kdor takoj posodi sigurnemu jamstvu, brezkonkurenčnemu podjetju 300.000 Din. Ponudbe pod „Stalna existenca 10127“ na upr. „Jutra“. 19892

Naslovi dijaških
stanovanj
se dobijo pri ge. Likar, Poljanska cesta št. 87 (vila Bergman). 19903

Na stanovanje in zajtrk
se sprejme dijak. Gospodst-ska cesta 12/1. 19950

Kapital
10.000 Din mesečno
kot obresti prejme, kdor takoj posodi sigurnemu jamstvu, brezkonkurenčnemu podjetju 300.000 Din. Ponudbe pod „Stalna existenca 10127“ na upr. „Jutra“. 19892

50.000 Din
posojila se išče za takoj proti izvanredno visokim obrestim. Ponudbe pod znakom „Existenca 10127“ na upr. „Jutra“. 19892

Trgovske informacije
za Maribor in okolico, strogo objektivno preskrbuje informacijski biro „Maristan“, Maribor, Rotovski trg št. 1. 19791

Družabnik za Maribor

Novo trgovsko podjetje, išče družabnika z 10-25.000 Din gotovine. Ponudbe pod šifro „Družabnik“ na „Maristan“ v Mariboru. 19793

Kot družabnica

želim pristopiti k dobro stoječemu podjetju, najraje na deželi a 40.000 Din gotovine, pozneje več. Ponudbe z navodbo dela, odgovornosti in plače naj se pošljejo pod „Pojčen“ na podružnico „Jutra“ v Celju. 19927

Kompanjon
z vsaj 500.000 Din glavnice in po možnosti s strokovno izobrazbo se išče za paromila in žago. Podjetje se nahaja v večjem mestu Slovenije, je popolnoma urejeno, a kolodvorsko postajo zvezano po industrijskem tiru. Ponudbe pod „Paromila in žaga“ na upravo „Jutra“. 19910

POZOR! Sreča se obeta
onemu, ki bi pristopil kot tih družabnik k dobro ideci klesarski obrti, in sicer s kapitalom od 75.000 do 100.000 Din. Le resni ponudniki naj blagovljito vložiti ponudbe pod šifro „Tih družabnik 10102“ na upravo „Jutra“. 19843

Družabnik (družabnica)
se sprejme v rentabilno tovarniško podjetje s kapitalom od 100.000 Din naprej a ali brez sodelovanja. — Naslov pove uprava „Jutra“ pod „Družabnik 100.000“. 19948

20-30.000 Din posojila
iščem proti visoki sigurnosti. Ponudbe pod „Posojilo 6 mesecev“ na upr. „Jutra“. 19948

Dopisovanje
Janko Kramar
dvignite pismo poštoležeče Novo mesto. 19926

Mlad gospod
samostojen, osamljen, 23 let star, dobro situiran, se želi seznaniti radi trajnega prijateljstva z gospodično ali vdovo od 18 do 30 let, ki poseduje nekoliko premoženja. Diskretna strogo zadržana. Le resne ponudbe po možnosti s sliko, ki se na zahtevo vrne, se pošlji na upravnstvo „Jutra“ pod „Trajno in zvesto 50“. 19930

Dopisovanja želi
želi mlada trgovsko naobrazena gospodična z najboljšim gospodom. Dopise na upravo „Jutra“ pod „Kratkočasje 10148“. 19935

Dve srčkani rjavi putki
iščeta dveh rjavih petelinčkov. Dopisi na upravo „Jutra“ pod „Pici“ in „Fuci 10162“. 19989

Ženitve
Znanja želi
premožen ameriški Slovenec, vdovec, damo naprednega mišljenja, staro ne pod 35 let z imetjem zaradi boljše spoznavanja; skorajljiva ženitev v vidu. Tajnost čisto jamčena. Slika na zahtevo. — Pisma na upravo „Jutra“ pod znakom „Inženjer 10154“. 19939

Alasba
Pianino
se išče v najem. — Ponudbe pod šifro „Alasba“ na upr. „Jutra“. 19902

Berdo (bas)
dobro ohranjen, se kupi. Mladika, Dev. Mar. v Polju. 19554

Živati
Bernhardinski pes
mlad, se po zelo ugodni ceni proda. Naslov pove uprava „Jutra“. 19955

Ljubitelju psov
prodaj izvirno drehtanega nemškega ovčarja (volka). — Krasen eksemplar. Solan za osebno spremitvo, sportiranje, čuvanje predmetov, sled človeka itd. Ponudbe pod „Ljubitelju psov“ na upravo „Jutra“. 19780

Briljantni uhane
se je izgubil od Kongresnega trga — Selenburgova ulica — Aleksandrova cesta — Tivoli. Najditeelj naj za izročiti proti nagradi. Naslov pove uprava „Jutra“. 19953

Razno
Banke in tvrdke, pozor!
Uradnik, ki potuje stalno med Ljubljano in Beogradom, sprejema vsakovrstna naročila proti malenkostni nagradi. Sporodite pod šifro „Potnik 10040“ na upravo „Jutra“. 19756

Pozor
Če posetite Maribor, ogledajte se v Narodnem domu pri novem gostilničarju Osetu. 19315

Zastopstva
komisijone, izvršuje največje Trgovsko-agenturaj in-formacijski biro „Maristan“, Maribor, Rotovski trg št. 1. 19791

Trgovske informacije
za Maribor in okolico, strogo objektivno preskrbuje informacijski biro „Maristan“, Maribor, Rotovski trg št. 1. 19789

Adresar

za Maribor in okolico a natančnimi naslovi vseh obrti, trgovin in industrije, uradov, prostih poklicev itd., je pripravljen za tisk. Kdor želi posebno reklamo, naj se zgleda na izdajatelja „Maristan“, Maribor, Rotovski trg št. 1. 19787

Na hrano

se sprejme 2-3 gospodične. Naslov pove uprava „Jutra“. 19777

Zavod Vila dr. Pečnik
pošta Rogaska Slatina. — Penzija a zdravnikom, celo leto — Popolna oskrba in zdravniško zdravljenje. Lepa, moderna Ligežalja! — Prospekt brezplačno. 19760

Čevlje

prerovratni izdelek, fine zgoranje dele po naročilu priporočajo Janko Kosa, čevljar, Ljubljana - Rožna dolina. 19912

Za skupno potovanje
po Srbiji in Banatu se išče potnik, ki je vpeljan po teh krajih. Naslov na upravo „Jutra“ pod „Skupno potovanje“. 19905

Nova smrt
za podgane in miši, katerih lahko nalovite v eni noči do 30 komadov in to brez vsakega nadzorstva. To dosežete samo z ravno iznajdeno avtomatično pastjo, ki je izvrstno konstrukcije in kakovosti, a kljub temu zelo poceni, ker stane komad za podgane 40 Din, za miši pa 30 Din brez poštnine. Plačuje se v naprej ali proti povzetju. Cenj. naročila naslovite na Versica naslednik Maribor, Glomšek trg 16. 4912a

Dobrodoča
manjša trgovina
na deželi, v zelo prometnem kraju, se da s 1. oktobrom takoj v najem ali pa se sprejme tudi družbenik. Zaradi stanovanja se sprejmejo le samske osebe. Ponudbe pod „Redka prilika“ na upravnstvo „Jutra“. 4890-a

Dvonedstropna
hiša
na periferiji mesta, s trgovskimi lokali, stanovanjem, velikim dvoriščem, vrtom, hlevom in skladiščem se za izredno nizko ceno n pod izjemno ugodnimi pogoji proda. V hiši je električna razsvetljava in telefon. 4888

Ponudbe na Jugoslovanski
kreditni zavod v Ljubljani.

Pri pisarnih vprašanjih, informacijah ali kakih drugih željah, na katere naj upravnstvo pisмено odgovori, je brez-pogojno priložiti manipulacijsko pristojbino 2 Din.

Na pisarna vprašanja, pri katerih ni priložena navedena pristojbina, ne odgovarjamo.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

„Kakšen razloček!“
zakliče presenečen,
ki pokuši isto juho
ali prikuhe brez
„Juhana“ in z
„Juhanom“!

1896'a

Strojni ključavničar

s temeljitim znanjem in vzdrževanju in reparaturi parnih strojev, pump in bencinovih motorjev, več električne napeljave ter po potrebi šofiranja tovornega avtomobila

se sprejme

kot vodja naše male delavnice.

Plača 2500 Din mesečno, stan, kurjava, razsvetljava in vrt. — Predstaviti se v Zagrebu, Vlaška ul. 53, Industrijski odio. Železničar i Talionica Topusko.

LOKOMOBIL

fabrikat Wolf, Magdeburg, 190/250/300 HP

sa kondensatom, skoro neupotrebljena,

prodaje se

zbog uvodjenja električne snage. Upiti na Trobnico, Laško (Slovenija).

Medvede, 5. septembra 1924.

Ažurira in entia

volno v vseh barvah 1903/a

Toni Jager-Černe

Ljubljana, Dvorni trg št. 1.

Trbovaljski premog in drva

Družba ILIRIJA, Ljubljana, Krajca Petra trg 8.

Plačilo tudi na obroke.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Upravnstvo „Jutra“.

Veridicus

Pater Kajetan

Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih

Tedaj je zaročljalo nekje v ozadju. Kakor bi zaškrtnil ključ in bi se odprla železna vrata. Poslušnil sem in se stisnil za širok steber. Očividno pelje v grobnico še drug vhod, ki mi je neznan. A kdo prihaja in čemu?

Slišal sem dva glasu, korake, ki so se oddaljevali, a ko sem iztegnil vrat, sem zagledal redovnika, ki se je objemal z žensko in hitel z njo v temen kot.

Vzdrgetal sem in postalo mi je neznansko tesno. Ali je resnica, kar gledam, ali imam halucinacije? — Počasi sem se pomikal za njima, a že sta izginila v temi. Zopet sem obstal, se slisnil za visok sarkofag in slišal:

«Duša, duša! Kako sem hrepenel . . . tičica zlata!»

«Ne, ne, gospod! Prišla sem poslednjič — greh je, kar počenjava! Ne, ne, konec mora biti! Rajna mati se mi je prikazala v sanjah in moj varuh menda nekaj slutil!» je dejala ženska.

«Otrok neumni! Kaj vendar govoriš! Sanje prihajajo iz železnice, haha, a grehov te odvežem jaz sam. Emilija, moja si in moja ostanesh . . . Ni je na svetu moči, ki bi naju ločila . . . Daj, sedi mi v naročje . . . ne boj se! — nihče te ne vidi, nihče ne zve ničesar . . . o, Emilija!»

Tedaj je jeknil ženski glas: «Ne, ne — tega ne! Samo tega ne!»

«Norček! Sam Kristus je učil: Ljubite se med seboj!»

«Pustite me — ah, ne! Ne!» je začelo dekle in se slišno borilo z redovnikom.

Nisem se mogel vzdržati več.

«Kaj počneš, nesrečnej? Pusti žensko!» sem zakričal in se pomikal kolikor mogoče naglo v smer, odkoder sta prihajala glasa.

Iznova je jeknilo . . . slišal sem bežeče korake . . . nekje so zavtila vrata, zaloputnila, ključ je zaškrtnil, in v grobnici je zavladala mrtva tišina . . . Pritipal sem se do kota, čakal, da so se mi oči privadile mraka, in videl, da leži preko dveh kamnitih krst široka deska, po tleh pa je bila na debelo nasuta slama.

Ogorčen sem bežal iz grobnice. Takoj sem nameraval iti poročat p. priorju, a prej sem hotel vendarle govoriti še s prijateljem Benediktom.

Našel sem ga za harmonijem, zatopljenega v svojo skladbo. «Čemu si tako prepadel?» me je vprašal, ko sem vstopil. Povedal sem mu vse. Tudi svojo namero.

«Mar veš, kdo je bil grešnik?»

«Preiskava mora to dognati. Videl sem le, da je bil redovnik visok, in slišal, da je njegov glas mehak, sladak . . .»

Nasmehnil se je in značilno pokimal.

«Aha! Slutiš pravega, a s čim dokazuješ, da je on?» —

«On? — Ti misliš tudi, da je —?»

«P. Danijel, kajne? Nihče drugi! — Toda on utaji vse. Celu dokazani greh taji in utaji ter se ne vda nikoli . . . Saj veš, čemu nekaj mesecev ne sme niti spovedovati niti pridigati?»

«Ne vem. Niti slutil nisem, da mu je kaj prepovedano.»

«Torej ne veš, da je šele dve leti v našem samostanu? Za kazni. Prej je bil v mestu X. A je imel razne skandale z ženskami. Nazadnje so ga spodili, ker se je v neki dekliški šoli grdo pregrešil proti pravosti . . .»

«P. Danijel?»

«Da, a on taji vse in dokazuje, da je najbolj nedolžna žrtev klevetnikov in nesrečne zmote. Govoriti zna, da bi solnce z neba utajil . . . Pred dvema mesecema je bil pijan in je počel v neki krmi nesramnosti vpričo žensk. Toda iznova se je iz-

govarjal, da je bil po nesreči samo neroden, ker ga je pokvarjeno vino do nezvesti omamilo . . . Ponižuje se sam, hodi potuhnjeno, se prilizuje vsakomur, prenaša najhujše žalitve z igrano spokornostjo — poleg tega pa je ovaduh in ogleduh, ki prinaša priorju vse na nos. Kača je, ki ne prestando sika in pika. Izogniti se mu, ne viditi, ne slišati ga, je najpametneje. Zakaj njemu v zlobi in zavratnosti ni nihče kos.»

«Ali molčati k takim nespodobnostim vendar ni mogoče!» sem ugovarjal. «Rešiti moram zapeljano dekle iz krempljev te živali, in čast samostana ter nas vseh zahteva, da ovadim podlost, ki se godi v grobnici.»

«Stori po svoji vesti!» je dejal prijatelj. «Jaz bi molčal. Za špiclja te bodo smatrali vsi tovariši, te zaničevali in mrzili. P. Danijel bo tajil in slovesno protestiral, vsi ostali pa se bodo togotili, da so osumljeni po krivem in celo branili bodo Danijela. In končno ostanesh blamiran.»

Se dolgo sva govorila in končno sem sklenil, da hočem počakati nove prilike, ki mi poda dokazov, katere mi bo prior moral verjeti.

Zvečer je sedel p. Danijel vesel za mizo in živahno pripovedoval doživljaje z misijonov; mnogo je potoval po svetu in zna govoriti res zelo zanimivo. Zdel se mi je popolnoma miren in zadovoljen. Včasih se je ozrl po meni in se smehljaj . . .

Danes sem srečen. Kakor bi solnce posijalo v mračno sobo, tako je v moji duši.

Grčar mi je sporočil, da je Micika odklonila snubca G.! Naravnost nejevoljen je, da sta storila tako «neumnost»: mlad vsega spoštovanja vreden in po vrhu še premožen človek, ki gotovo napravi karijero, je učitelj G.; a Micika ga je odklonila . . . Piše mi, da je Micika zadnje tedne mnogo jokala in da je na prigovarjanja njegove gospe ves čas le molče odkimavala. Vendar sta se nadejala, da dela to le bolj zaradi lepšega, kakor vsako presenečeno dekle, in da se končno učitelja G. ne le privadi, nego da ga tudi vzljubi.

Prodaja lesa.

Državno upravitelstvo veleposestva Mokrice prodaja potom pismene dražbe dne 1. oktobra 1924. sledeče količine lesa na panju in to:

a) v gozdnem okolišju	Peteršino	300 plm ³	smrekovega lesa
b) " " "	Mačji dol	200 "	borovega "
c) " " "	Nunce	120 "	smrekovega "
d) " " "	Vukovinski hrib	80 "	macesnovega "
e) " " "	za kovačnico	100 "	smrekovega "
skupaj . . . 800 plm ³ lesa			

Pismene, kolkovane ponudbe je vposlati na državno upravo veleposestva Mokrice, pošta Jesenice ob Savi (Dolenjsko), do dne

1. oktobra 1924., 12. ure.

Tozadevni dražbeni pogoji so na vpogled vsak dan ob uradnih urah.

7913/a

Državno upravitelstvo.

EVGEN LOVŠIN

1890-2

„RUDE IN KOVINE“

LJUBLJANA, Miklošičeva ulica št. 15.

Telefon št. 727.

Brzojavlj: Rude

Zagreb: Preradovičeva ulica št. 23. - Telefon 26-30.

Beograd: Jovan T. Marković, Karadjordjeva ulica, palata „Bristol“. Telefon št. 668.

Cink, svinec, kositer, baker, svinčena pločevina, cinkova in pocinkana pločevina Cinkarne d. d., Celje, žveplenokisla glina, katran itd.

Kupujemo po najvišjih cenah: stari baker, stari svinec, remelted-cink, kovinske ostanke itd.

Naročajte, čitajte in razširjajte dnevnik „JUTRO“!

Alojzij Obersnel

posestnik v Divači na Krasu

po dolgi in mučni bolezni dne 20. septembra 1924. ob 22. uri preminul. Pogreb bo dne 22. septembra ob 15.30 uri iz državne splošne bolnice k Sv. Križu v Ljubljani.

Divjača-Ljubljana, dne 21. septembra 1924.

Anton, Alojzij, Franjo, Jože, Janko, Dolf in Oskar, sinovi. — Mimi, por. Srebot, in Tina, hčeri. — Amalija, por. Perhavec, sestra. — Frano Perhavec, svak. — Anton Srebot, zet. — Francka Obersnel, snaha. — Zvonko, Zarko in Nada, vnuka in vnukinja ter ostali sorodniki.

Brez posebnega obvestila.

4908/a

Potrti od neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš srčnoljubljeni, nepozabni soprog, oziroma predobri, skrbni papa, brat, svak, zet in stric, gospod

JOSIP SCHREY

trgovec z vinom in posestnik

danes dne 21. t. m. ob 1 uri popoldne po dolgi mučni bolezni, večkrat previden s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb preblagega pokojnika bo v torek dne 23. septembra ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Sodna ulica 2, na pokopališče k Sv. Križu, kjer se položi truplo v lastno grobnico k večnemu počitku.

Sv. rekvijem se bo bral dne 26. t. m. ob 7. uri zjutraj v župni cerkvi Marijinega oznanjenja.

Priporočamo ga v blag spomin.

V LJUBLJANI, dne 21. septembra 1924.

Ivana Schrey, roj. Anžič,
soproga.

Melanija,
hčerka.

Adolf Schrey,
brat.

Terezija Pramberger, Ana Hofmeister,
sestri.

Vsi ostali sorodniki.

Brez posebnega obvestila.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.